

Attitydskapande och normaliseringsprocessen kring cannabis hos unga män

En kvalitativ studie om unga mäns attityd gentemot cannabis samt vilka faktorer
som bidrar till attitydskapande och normaliseringsprocessen

Av: Maja Ericsson och Saga Liss

Handledare: Magdalena Elmersjö

Södertörns högskola | Institutionen för samhällsvetenskaper

Examensarbete 15 hp | Socialt arbete | Vårterminen 2020

Socionomprogrammet med storstadsprofil

Abstract

The purpose of this study has been to investigate attitudes towards cannabis of young men in their early twenties to gain a deeper insight and understanding of the attitude creation and normalization processes. The study's empirical data is based on six qualitative interviews with young men in the age 20-25 years. The informants were found with the help of convenience selection and snowball selection. The study's theoretical frame of reference is based on Erving Goffman's role theory using the terms: role, role-conflict, role-confusion, labelling, stigma, stigmatization and moral panic. The study's conclusions are that attitudes of the target group have been liberalized and are mainly positive. The current normalization process is seen as an effect of a general social acceptance which in turn leads to a positive attitude among young men.

We hope this study will be able to help with new lessons and knowledge for the future work on youth and drugs.

Title: Attitude creation and normalization processes towards cannabis in young men

Authors: Maja Ericsson och Saga Liss

Keywords: Cannabis, attitudes, normalization, men

Number of words: 14 588

Sammanfattning

Syftet med denna studie har varit att undersöka attityder gentemot cannabis hos unga män för att få en djupare inblick och förståelse i attitydskapande och normaliseringsprocessen.

Studiens empiri bygger på sex stycken kvalitativa intervjuer med unga män i åldersgruppen 20-25 år. Informanterna togs fram med hjälp av bekvämlighetsurval samt snöbollsurval och materialet utifrån intervjuerna analyserades med hjälp av metoden *kodning, tematisering och summering*. Studiens teoretiska referensram har utgått från Erving Goffmans rollteori och innefattar begreppen roll, rollkonflikt, rollförvirring, stämpling, stigma, stigmatisering och moralisk panik. Som slutsatser kunde vi konstatera att attityder hos målgruppen hade blivit liberaliserade och var främst positiva samt att den rådande normaliseringsprocessen kunde ses som en effekt av en allmän social acceptans som i sin tur ledde till ett positivt attitydskapande.

Vi hoppas på att denna studie ska kunna bidra med nya lärdomar och kunskap för det framtida arbetet med ungdomar och narkotika.

Titel: Attitydskapande och normaliseringsprocessen kring cannabis hos unga män

Författare: Maja Ericsson och Saga Liss

Nyckelord: Cannabis, attityd, normalisering, män

Antal ord: 14 588

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till de sex intervjupersoner som tog sig tid och medverkade i denna studie. Utan er hade denna studie inte varit möjlig att genomföra. Tack!

Vi vill även rikta ett stort tack till vår fantastiska handledare Magdalena Elmersjö som har väglett oss i vårt uppsatsskrivande. Tack för att du har tagit dig tid att hjälpa oss, gett oss konstruktiv kritik och hejat på oss när det har varit kämpigt. Även en stor eloge till dig för ditt engagemang och din snabba mailkontakt. Utan din hjälp och positiva inställning hade denna studie inte blivit det den är idag. Tack!

Arbetsfördelningen i denna studie har varit en process där vi tillsammans ansvarat för och utvecklat uppsatsens olika delar. Vi har arbetat med ett gott samarbete genom hela studien och sett till att vi både varit lika mycket delaktiga under hela processen.

Stockholm, 2020

Maja Ericsson och Saga Liss

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.2 Problemformulering	1
1.3 Syfte och frågeställningar	2
1.4 Avgränsningar	3
1.5 Begreppsdefinitioner	3
1.5.1 Attityd	3
1.5.2 Cannabis	3
1.5.3 Legalisering	4
2. Tidigare forskning	5
2.1 Tillvägagångssätt	5
2.2 Cannabis - hur ser det ut idag?	5
2.3 Attityder om legalisering	7
2.3.1 Efter legalisering - påverkan på attityder och bruk	7
2.4 Media och cannabis	8
2.5 Sammanfattning av tidigare forskning	8
3. Metod	10
3.1 Kvalitativ metod	10
3.2 Urval	10
3.3 Intervjuer och transkribering	11
3.4 Studiens kvalitet och generaliserbarhet	12
3.5 Analysmetod	12
3.5.1 Kodning	13
3.5.2 Tematisering	13
3.5.3 Summering	14
3.6 Tillvägagångssätt	15
3.7 Metoddiskussion	17
3.8 Etiska överväganden	18
3.9 Angående COVID-19	19
4. Teori och centrala begrepp	18
4.1 Goffmans rollteori	18
4.1.1 Rollkonflikt och rollförvirring	18
4.1.2 Stigma och stigmatisering	19
4.1.3 Stämpling och moralisk panik	19
4.2 Sammanfattning och relevans för studien	20
5. Resultat	23

5.1 Social acceptans.....	23
5.1.1 Bruk	23
5.1.2 Social status	24
5.1.3 Förebilder och sociala medier.....	28
5.2 Debut	29
5.2.1 Nyfikenhet	29
5.2.2 Umgänge och gruppsyck	31
5.3 Attitydskapande.....	34
5.3.1 Inkörssport.....	34
5.3.2 Legalisering	36
5.4 Slutsats	39
6. Diskussion.....	40
6.1 Teorianknytning	40
6.2 Koppling till socialt arbete.....	40
6.3 Förslag på vidare forskning.....	41
7. Litteraturförteckning.....	43
8. Bilagor.....	48
8.1 Bilaga 1 – Intervjuguide.....	48
8.2 Bilaga 2 – Informationsbrev.....	49
8.3 Bilaga 3 – Samtyckesblankett.....	51

1. Inledning

I den här uppsatsen undersöker vi attityder gentemot cannabis hos unga män för att få en djupare förståelse för attitydskapande och normaliseringsprocessen när det kommer till bruk av cannabis. Idag är cannabis, näst efter alkohol, det mest använda berusningsmedlet i världen. Man beräknar att 182 miljoner människor världen över har använt sig av cannabis i ett icke-medicinskt syfte (WHO 2016). Cannabis är ett högaktuellt ämne i samhället idag. Regleringen runt cannabis skiljer sig mycket åt från land till land, men debatten gällande legalisering är ständigt aktuell. År 2018 legaliserades cannabis i Kanada, och i Kalifornien i USA finns den största vinstdrivande marknaden i världen för återförsäljning av cannabis (Wicklén 2018) (TT 2018).

Cannabis målas ofta upp som en relativt ofarlig drog med i princip endast positiva effekter (Thörnqvist 2018), men internationell forskning visar att antalet drograttfyllerier med cannabis i blodet ökar markant, och så även trafikolyckorna som konsekvens (Erin Goodman, Leos-Toro & Hammond 2019). Utöver det ökade bruket kan man även urskilja en ökad acceptans till cannabis i form av mer liberala attityder. De liberala attityderna kan urskiljas bland annat genom att stödet för legalisering markant har ökat de senaste 30 åren samt att riskuppfattningen kring cannabis i samma utsträckning minskat. I exempelvis USA har antalet invånare som förespråkar legalisering av cannabis ökat med 35 procentenheter (Kilmer & Maccoun 2017) och vid intervjustudier inkommer uppgifter om att många individer inte anser cannabis vara en fara för den fysiska hälsan (Friese 2017). Svenska forskare hävdar att de kan urskilja samma mönster, unga människor avdramatiserar cannabis och anser det vara likvärdigt med alkohol (Leijonmarck & Nyberg 2012). Även Maria Ungdom, en del av Stockholms läns beroendevård som riktar in sig på ungdomar (Maria Ungdom, u.å), skriver på sin hemsida att de upplever en ökad problematik kring cannabis med bland annat positiva attityder och ett ökat bruk (Maria Ungdom 2018).

1.2 Problemformulering

Debatten kring cannabis är ständigt aktuell och idag legaliseras cannabis för medicinskt och icke-medicinskt bruk om vartannat. Internationell forskning visar att attityderna gentemot cannabis blir allt mer liberala, exempelvis visar internationella studier att andelen som vill legalisera cannabis har ökat med cirka 35 procentenheter de senaste 30 åren (Kilmer & Maccoun 2017) men det finns begränsat med kunskap om hur det ser ut i Sverige. Rapporter

från Centralförbundet för alkohol och narkotika visar att konsumtionen av alkohol bland ungdomar i Sverige minskar, i kontrast till att narkotikaanvändandet i samma grupp ökar. Den främsta narkotikaklassade substansen som ökar i Sverige är Cannabis och idag uppskattas 3 % av Sveriges befolkning ha brukat cannabis de senaste 12 månaderna (CAN 2019).

Användningen av cannabis är störst i gruppen män 16-29 år (Folkhälsomyndigheten 2020a). Förutom att cannabis är ett ökande generellt problem så visar internationell forskning att utsattheten i form av missbruk och andra negativa konsekvenser, är som störst hos unga män som bor i socioekonomiskt utsatta områden och tillhör minoritetsgrupper (Lauckner, Desrosiers, Muilenburg, Killanin, Genter & Kershaw 2019).

Den internationella forskningen visar att faktorer som påverkar individers cannabisbruk utöver de som nämnts ovan främst verkar vara den allmänna liberala synen samt socialt umgänge. Det har till exempel framkommit att individer med ett cannabis-positivt umgänge i högre utsträckning själv förespråkar och brukar cannabis än en individ med ett cannabis-negativt umgänge (Kolar, Erickson, Hathaway & Osborne 2018). Den allmänna liberala synen, som främst har studerats i USA, antar man grundar sig i mildare straff, minskad religiositet och att media inte framställer cannabis som farligt i lika hög utsträckning som tidigare (Felson, Adamczyk & Thomas 2019). Både statistik och vittnesmål från professionella inom fältet visar att cannabisbruk är ett ökande problem i Sverige idag, trots detta finns det begränsat med kunskap om hur det kommer sig. Med utgångspunkt i socialt arbete är denna kunskapslucka väldigt relevant att fylla för att förhindra framtida sociala problem, särskilt då internationell forskning visat att utsatta grupper är mer känsliga för cannabismissbruk och andra negativa konsekvenser.

1.3 Syfte och frågeställningar

I uppsatsen undersöks attityder gentemot cannabis hos unga män i åldersgruppen 20-25 år med syfte att få en djupare inblick och förståelse i attitydskapande och normaliseringsprocessen. Studiens syfte operationaliseras utifrån följande frågeställningar:

- *Hur ser attityden gentemot cannabis ut hos män i åldersgruppen 20-25 år?*
- *Vilka faktorer bidrar till attitydskapande?*
- *Vilka faktorer bidrar till normaliseringsprocessen?*

1.4 Avgränsningar

Den här studien är avgränsad samt begränsad till att undersöka attityder gentemot cannabis hos män i åldersgruppen 20-25 år. Initialt var åldersspannet 18-25 år men ändrades med motiveringen att intervjupersonerna skulle ha gått ut gymnasiet. Anledningen till att den ändringen gjordes var för att vi ville fokusera på unga vuxna och inte ungdomar. Vi ansåg efter diskussion med vår handledare att en individ som går på gymnasiet hör till gruppen ungdomar och inte unga vuxna, även om man vid 18 års ålder är myndig. Avgränsningen till både det manliga könet samt den valda åldersgruppen baseras främst på att de sticker ut i statistiken gällande cannabisbruk, men även för att bidra till ett djupare och mer generaliserbart resultat. Med män menas det biologiska könet, med motivering att tidigare forskning och statistik främst utgår från den avgränsningen. Av etiska skäl har inga frågor gällande bruk, oavsett aktivt eller tidigare bruk, varit aktuella under intervjuerna.

1.5 Begreppsdefinitioner

1.5.1 Attityd

Nationalencyklopedin beskriver attityd som “*..en varaktig inställning som har byggts upp genom erfarenheter och kommer till uttryck i att man är för eller emot något*”. Denna studie utgår främst från denna definition av begreppet attityd. I kontexten av detta arbete används attityd för att förklara någons inställning, åsikt och syn på cannabis (Nationalencyklopedin u.åa).

1.5.2 Cannabis

I denna uppsats används cannabis som ett samlingsnamn för alla typer av droger som härstammar från plantan cannabis. De vanligaste drogerna som utvinns från cannabis är hasch och marijuana, men det förekommer även andra former av cannabis. I Sverige är cannabis en narkotikaklassad substans vilket innebär att det är olagligt att bruka och återförsälja. I cannabis är det främst de två ämnena THC och CBD som skapar berusning. THC skapar psykoaktiva effekter hos människor som leder till att de upplever ett rus. CBD har en motsatt effekt och lindrar rus. Koncentrationen av THC påverkar i vilken grad ruset upplevs (Folkhälsomyndigheten 2020b).

1.5.3 Legalisering

Nationalencyklopedin förklarar begreppet legalisera som att göra någonting lagligt. Genom legalisering kan man exempelvis göra någonting som tidigare varit kriminellt lagligt. I vår studie används begreppet när vi diskuterar cannabis och de olika åsikter som finns om att göra substansen laglig, det vill säga legalisera (Nationalencyklopedin u.åb).

2. Tidigare forskning

2.1 Tillvägagångssätt

Majoriteten av tidigare forskning har hittats i den vetenskapligt granskade databasen Scopus. Sökorden var: Cannabis, adolescent, views och attitude. Ett sökresultat på ca 500 stycken filtrerades ner till 126 genom att begränsa sökresultaten till artiklar publicerade mellan 2017 och 2020. Efter det valdes 40 stycken artiklar ut baserat på titel och i vissa fall även abstract, om titeln inte var tillräckligt informativ. Alla abstracts från dessa 40 artiklar lästes och bedömdes utifrån relevans, om det visade sig att studien inte var relevant så togs den bort. Efter denna filtrering återstod 13 stycken artiklar som sedan lästes igenom och sammanställdes i texten under. Majoriteten av artiklarna som valdes ut var internationell forskning med USA i framkant. Anledningen till det är att USA är det främsta landet när det gäller bruk av cannabis, och så även forskning kring området. Sverige ligger långt efter i forskning kring cannabis, vilket man kan se på antalet publicerade studier och artiklar gällande cannabis. Syftet med denna studie är inte att jämföra Sverige med andra länder, men i och med att USA är det ledande landet inom området fanns det mest forskning att hämta därifrån.

2.2 Cannabis - Hur ser det ut idag?

Som presenterat i inledningen har användningen av cannabis ökat, och enligt forskare har även normalisering av cannabis tagit sig in på arenan (Friese 2017). Tidigare forskning ämnar att förklara varför och presentera olika former av data som visar på ökningen. Vid studier där individer själva har fått besvara frågor om cannabis har det framkommit att de personer som aldrig brukat cannabis har en större respekt för konsekvenserna på främst hälsan (ibid). Samma studie undersökte även varför individer väljer att röka cannabis och kom fram till att de som röker cannabis regelbundet ansåg cannabis vara något trevligt som nästan går att jämföra med en hobby. Hos de som endast brukar cannabis vid enstaka tillfällen angav man främst gruppträck som anledning till användning (ibid). Vid undersökning av de som tidigare brukat cannabis men idag slutat kunde man se att de individer som tidigare brukat cannabis regelbundet uppgav tvingande åtgärder såsom drogtest och behandling som den främsta anledningen till avbrottet i kontrast till de som tidigare bara rökte vid vissa tillställningar som uppgav negativa upplevelser av cannabis samt minskad upplevd social stimulans som anledning (ibid).

Ett annat exempel på hur man kan se att användningen av cannabis förändras är att flera rapporter visar på en ökning av cannabispåverkade förare i trafiken, något man vet är en riskfaktor för trafikolyckor (Erin Goodman, Leos-Toro & Hammond 2019). Detta kan förklaras bland annat genom att belysa forskning som visat att hos majoriteten av de som vid något tillfälle brukat cannabis anses cannabis vara en drog som är helt säker att använda (Friese 2017). Användning av cannabis i ungdomsåren har även visats ha en direkt korrelation med vilken riskuppfattning man har, något som kan förklara varför drograttfylleri med cannabis i blodet har ökat (Parker & Anthony 2018).

När det gäller kön har forskning visat att kvinnor i mycket lägre utsträckning rapporterar om ett nyligen cannabisbruk (Kolar, Erickson, Hathaway & Osborne 2018) och att män som tillhör minoritetsgrupper i åldern 18-25 år och bor i socioekonomiskt utsatta områden har en högre förekomst av bland annat cannabismissbruk (Lauckner, Desrosiers, Muilenburg, Killanin, Genter & Kershaw 2019). Däremot är kön inte en riskfaktor för bruk av cannabis vid ett enskilt tillfälle under livet (Kolar, Erickson, Hathaway & Osborne 2018). Vid en studie där unga blev tillfrågade om de visste om vilka restriktioner som fanns angående försäljning av cannabis i Colorado svarade män i dubbelt så hög utsträckning som kvinnor att de visste vad som gällde, män hade även en lägre riskuppfattning än kvinnor vad gällde regelbundet bruk av cannabis (Bull, Brooks-Russell, Davis, Roppolo & Corsi 2017).

Andra faktorer som har visat sig spela in när det gäller cannabisbruk är socialt umgänge. En individ som har få vänner som brukar cannabis har en lägre risk att själv bruka cannabis i kontrast till en individ som har ett nätverk där majoriteten brukar cannabis (Kolar, Erickson, Hathaway & Osborne 2018). Till det sociala nätverket räknas även familj och föräldrar. En studie som frågat ungdomar om de diskuterar cannabis med sina föräldrar har visat att över en tredjedel gör det, men att de flesta inte talar om konsekvenser eller hälsoeffekter (Bull, Brooks-Russell, Davis, Roppolo & Corsi 2017). Att socialt umgänge är en viktig indikator på framtida och nuvarande cannabisbruk har även visat sig efter en studie som undersökt hur utbytesstudenter i Kanada ser på och använder cannabis när hen är nyanländ i förhållande till om personen i fråga har bott i Kanada en längre tid. Det visade sig att en nyanländ student har markant lägre odds för både en positiv attityd gentemot cannabis och att nyligen ha brukat cannabis. En nyanländ har även mycket sämre tillgänglighet av cannabis än studenter födda i Kanada. Till skillnad från nyanlända så har utbytesstudenter som varit i Kanada en längre tid ingen skillnad i någon av de nämnda faktorer än de studenter som är födda i Kanada (Kolar,

Erickson, Hathaway & Osborne 2018).

2.3 Attityder om legalisering

Från 90-talet och framåt har den allmänna attityden gentemot legalisering av Cannabis i USA blivit allt mer liberal utan någon större skillnad mellan demografiska grupper (Felson, Adamczyk & Thomas 2019). Studier i just USA har även visat att 48,1% är för legalisering och att 10% är osäkra på hur de ställer sig i frågan (Resko, Ellis, Early, Szechy, Rodriguez & Agius 2019). Stödet för legalisering av cannabis i form av både medicinskt och icke-medicinskt bruk har ökat markant de senaste åren. I USA har andelen invånare som är för legalisering ökat från 25% till 60% under tidsperioden 1995-2016 (Kilmer & Maccoun 2017). Denna ökning kan antas bero på de signaler som en stat eller ett land sänder ut när de legaliserar cannabis, både i medicinskt och icke-medicinskt syfte (Resko, Ellis, Early, Szechy, Rodriguez & Agius 2019).

De anledningar som respondenter i intervjuer eller enkäter angett som motivering till sitt positiva ställningstagande gällande legalisering av cannabis är att kriminaliteten skulle minska och att landet skulle gynnas ekonomiskt i och med ökade skatteintäkter. Individer som var för cannabis påstod dessutom i högre utsträckning att det inte finns lika farliga hälsoaspekter hos cannabis än andra droger samt att cannabis kan användas i medicinskt syfte. Hos de respondenter som var emot legalisering var hälsoaspekten den absolut vanligaste motiveringen till sitt ställningstagande (ibid). I frågan varför denna liberalisering har skett har forskning visat att de tre främsta anledningarna som bidragit till detta är att allt färre individer är religiösa, att straffen blir mildare vilket sänder signaler om att det inte är farligt och att media har ändrat sin framställning av cannabis (Felson, Adamczyk & Thomas 2019).

2.3.1 Efter legalisering - påverkan på attityder och bruk

Cannabis legaliseras i flera länder runt om i världen. De främsta aktörerna i denna fråga är USA samt Kanada där den sistnämnda legaliserade cannabis både för medicinskt och icke-medicinskt bruk i oktober 2018 (Robinson, Copeland, Pilin, Meyer & Krank 2020). I en intervjustudie nämnde en tonåring att cannabis har blivit väldigt vanligt förekommande i dennes umgängeskrets och att legaliseringen av både medicinsk och icke-medicinsk cannabis används som argument för att motivera att cannabis inte är farligt (Friese 2017).

Legaliseringen i USA har visat sig påverka både det allmänna bruket samt tillgängligheten av cannabis och cannabisbruk hos ungdomar var vanligare i de stater som legaliserat icke-

medicinsk cannabis, oberoende av hur länge sedan det blev lagligt och hur marknaden kring cannabis var utformad (Wadsworth & Hammond 2018). Samma samband har funnits i en annan studie som visade på ett samband mellan legalisering av medicinsk cannabis och ett ökat cannabisanvändande hos ungdomar (Chen X, Yu, Stanton, Cook, Chen D.-G. & Okafor 2018).

2.4 Media och cannabis

Forskning har visat att den liberalisering man kan se på samhällets generella attityd till cannabis grundar sig i bland annat hur media framställer drogen samt debatten kring den (Felson, Adamczyk & Thomas 2019). En studie som undersöker hur olika medieplattformar framställer cannabis i sin rapportering har jämfört nyhetsrapportering, olika typer av reklam samt sociala medier och kommit fram till att de alla påverkar medborgarnas attityd, åsikter och val av bruk när det kommer till cannabis. Samma studie visar även att sociala medier och reklam i stor utsträckning bidrar till en romantisering av cannabis, medan nyhetsrapporteringen håller sig väldigt neutral (Park & Holody 2018). Det har även visat sig generera fler gillamarkeringar samt följare på sociala medier hos de som delar innehåll som är relaterat till cannabis (Lauckner, Desrosiers, Muilenburg, Killanin, Genter & Kershaw 2019). Det visar sig även att de aktörer som fick mest plats på sociala medier och i reklam främst drevs av individer eller företag som hade en ekonomisk vinning i att förespråka cannabis samt att det fanns en avsaknad av hälsoorganisationer i reklam och sociala medier (Park & Holody 2018).

2.5 Sammanfattning av tidigare forskning

Bruket av cannabis har ökat de senaste 30 åren och de liberala attityderna verkar följa samma spår. Det ökade bruket av cannabis verkar vara en effekt av den normalisering som skett till följd av bland annat legalisering i främst USA och Kanada men även socialt umgänge har visat sig ha en stor påverkan på cannabisbruk hos ungdomar och unga vuxna. Den allt mer liberala attityden hos främst ungdomar förklaras även den som en effekt av legalisering, där forskare menar att makthavare sänder signaler om att cannabis är ofarligt samt att det går att påverka lagstiftningen gällande cannabis om tillräckligt bra argument läggs fram. Det har även visat sig att media, i form av både traditionell media och sociala medier, spelar en stor roll i formandet av åsikter och attityder gentemot cannabis. Det handlar alltså i stora drag om att cannabis har legaliserats i flertalet länder och stater vilket i sin tur leder till en allmän

social acceptans med positiva och liberala attityder. Hur ens omgivning och umgängeskrets ställer sig till, samt brukar, cannabis har också visat sig vara en faktor som påverkar individers cannabis-beteenden, något som med andra ord tyder på att gruppsyck är en orsak till att ungdomar brukar cannabis.

3. Metod

3.1 Kvalitativ metod

I och med att syftet med denna studie är att undersöka attityder gentemot cannabis hos unga män för att få en djupare inblick och förståelse i attitydskapande och normaliseringsprocessen ansåg vi att kvalitativ metod var bäst lämpad. Kvalitativ metod ger en möjlighet att tillgå kunskap om ett ämne på ett mer djupgående tillvägagångssätt. Jämför man kvalitativ och kvantitativ analys skulle man övergripande kunna säga att kvantitativ metod bygger på siffror och kvalitativ på ord. Vill man uppnå en bred kunskapsöversikt är kvantitativ metod bäst lämpad medan det för en djup kunskapsöversikt passar bäst med kvalitativ. Genom intervjuer hoppas vi på att få en djupare kunskap än vad vi hade fått genom exempelvis enkätundersökningar. Vi har därför valt att samla in arbetets empiri genom att genomföra sex stycken intervjuer (Bryman 2018, s. 454-461).

Vår forskningsprocess har utgått från ett förhållningssätt där vi har arbetat med abduktiv ansats. Lindgren (2014c) förklarar abduktion som en ansats som växlar mellan induktion och deduktion. Inom induktiv ansats är utgångspunkten att man i insamlad data försöker finna koder och teorier. Deduktiv ansats arbetar teoriprövande vilket innebär att utgångspunkten ligger i redan funna teorier och att man sedan testar sin insamlade data på teorierna. Eftersom vi arbetar abduktivt har vi rört oss mellan teori och empiri vilket gjort att en förståelse successivt växt fram. Vi hade sedan tidigare ytligt studerat eventuella begrepp och teorier som skulle gå att använda, men lät intervjuerna slutligen avgöra vilken teori samt vilka begrepp som blev arbetets teoretiska utgångspunkter (Lindgren 2014c, s. 67). Studerar man Fejes och Thornberg (2016) förklaring om induktion, deduktion och abduktion är abduktiv ansats det som vi har använt oss av i och med att vi har arbetat utifrån att vi innan påbörjan studie hade tankar och fördomar kring hur attityderna såg ut. Detta gjorde att vi i början av studien tyckte oss ha en uppfattning om vilka teorier som vi skulle kunna använda oss av, men även att nya teorier blev användbara utefter att empirin växte fram (Fejes & Thornberg 2015, s. 23-28).

3.2 Urval

Insamling av kvalitativa data har skett genom semi-strukturerade intervjuer. Arbetets syfte är bland annat att undersöka attityder gentemot cannabis hos unga män i åldersgruppen 20-25 år (se avsnitt 1.4 Avgränsningar för motivering), därför var det viktigt för oss att finna

intervjupersoner som uppfyllde våra krav. Vi började därför med att finna våra intervjupersoner genom ett bekvämlighetsurval. Trost (2010) förklarar bekvämlighetsurval som en praktisk och vanlig metod som många forskare använder sig av för att komma igång och för att få fram ett strategiskt urval. Metoden går ut på att man finner intervjupersoner i ens närhet, exempelvis någon man känner sedan tidigare eller någon man stöter på ute på stan. Problematiken med denna metod är dock att urvalet många gånger kan ses som aningen säregna och vi valde av den anledningen att därefter fortskrida med snöbollsmetoden. Snöbollsmetoden innebär att man frågar den intervjuade om hen känner till någon som skulle anses lämplig i relation till studiens syfte och villig att ställa upp på intervju (Trost 2010, s. 140-141).

3.3 Intervjuer och transkribering

Arbetet är baserat på sex stycken halvstrukturerade intervjuer. Vid en halvstrukturerad intervju finns förutbestämda intervjufrågor som ställs till alla intervjupersoner, men det är även tillåtet att ställa följdfrågor beroende på vad intervjupersonerna svarar. Jämför man denna metod med ostrukturerade intervjuer där strukturen byggs upp av intervjupersonen, ger den halvstrukturerade intervjun oss en säkerhet på att vissa frågor blir lika för alla intervjupersoner. Eftersom vi är ute efter att undersöka olika attityder anser vi det lämpligt att vissa frågor ställs likadant till alla intervjupersoner för att möjliggöra till jämförelse mellan svaren. Utöver möjligheten till jämförelse bidrar halvstrukturerade intervjuer även till en högre validitet då intervjuens struktur och utformning är förutbestämd (Nilsson 2014, s. 150-151).

Vid genomförande av intervjuerna delades de upp mellan uppsatsens båda författare så att tre utfördes av Saga och tre utfördes av Maja. Alla intervjuer spelades in och transkriberades för att därefter raderas. I samband med intervjuerna mailades informationsbrev och intervjuguide ut till intervjupersonerna för att ge dem en inblick i vilka etiska kodexar som ligger till grunden för studien. Vid intervjutillfället fick de även fylla i en samtyckesblankett (Vetenskapsrådet, 2017). För att båda skulle få samma insyn i intervjuerna transkriberade vi varandras intervjuer, detta möjliggjorde att vi båda på ett naturligt och effektivt sätt fick en djupare inblick i alla intervjuer fast att vi inte hade varit närvarande vid alla intervjutillfällena.

3.4 Studiens kvalitet och generaliserbarhet

För att mäta en studies relevans är det vanligt att forskare använder sig av begreppen validitet och reliabilitet. Trost (2010) menar däremot att dessa begrepp är svåra att applicera på kvalitativa studier då de hör hemma hos studier med kvantitativ metod (Trost 2010, s. 131-135). Eftersom kvalitativ metod syftar till att analysera ord, till skillnad från kvantitativ som analyserar siffror, blir det därför vid kvalitativ metod problematiskt att mäta studiens validitet. Istället kan man välja att tala om trovärdighet. För att mäta trovärdigheten på en kvalitativ studie används fyra olika begrepp: trovärdighet, originalitet, resonans och användbarhet. Trovärdighet mäter om den data som samlats in är tillräckligt omfattande för att kunna hävda det som framställs. Originalitet talar om i vilken utsträckning studien leder till nya insikter eller forskning samt vilka konsekvenser studien kan komma att få. Resonans tittar på om de resonemang som beskrivs i studien presenterats på ett korrekt sätt samt givit en rättvis bild av det som har studerats. Resonansen granskar även om analysen kan leda till nya insikter för människor i den kontexten studien behandlar. Slutligen mäter användbarhet huruvida betydelsefull studien anses vara och om den bidrar till framtida användbar kunskap (Lindgren 2014d, s. 84-86).

Utifrån dessa begrepp kan vi se att studien faller svagast på trovärdigheten med motiveringen att den insamlade datan inte är tillräckligt omfattande för att kunna hävda att slutsatserna är applicerbara på hela populationen. En annan aspekt är att trovärdigheten påverkas av den insamlingsmetod som använts i studien, då man kan tänka sig att ett snöbollsurval leder till att respondenterna delar umgänge och således i stor utsträckning även åsikter. Däremot är studiens kvalitet i förhållande till begreppen originalitet och användbarhet stark då detta är en unik studie i den svenska kontexten. Det är av vår uppfattning att studien kommer vara väldigt användbar inom främst socialt arbete men även på andra arenor, även om vi är väl medvetna om att resultatet behöver omprövas i en större studie för att bli mer generaliserbart.

3.5 Analysmetod

Arbetets analysmetod är kodning, tematisering och summering vilket ibland kan ses som en och samma process på grund av att man med de olika nivåerna kan arbeta parallellt och växelvis. Kodningen innebär att man sorterar och förenklar sin data på ett grovt sätt, för att sedan genom tematisering sortera ut och förenkla sin data för att slutligen kunna summera sitt resultat i analys och slutsats. Som tidigare nämnt rör sig de olika nivåerna ofta växelvis

mellan varandra, det är sällan de olika nivåerna följer en linjär rörelse och går från kodning - tematisering - summering (Lindgren 2014a, s. 34). Nedan presenteras mer ingående vad de olika nivåerna innefattar.

3.5.1 Kodning

I många fall kan kodning kännas meningslöst i och med att man från intervjuerna tycker sig ha en bra uppfattning om vad ens data innehåller. Genom kodning kan man dock antingen få en bekräftelse på att det man sett i sin data faktiskt stämmer, eller förklara vad sin data säger om det är så att man känner sig osäker på den. Målet med kodningen är att få en djupare och större förståelse för sin data. Kodning är ett sätt att ordna och sortera i sin data för att sedan genom koder och kategorier skapa ett teoretiskt ramverk. De olika koderna bygger tillsammans upp grunden för den analys som ska göras. Under kodningen är det därför viktigt att man börjar fundera på vad de olika koderna har för användbarhet och vad de säger. Det hör inte till ovanligheten att nya tankar väcks hos forskaren under kodningsarbetet. Många forskare väljer då att skriva ned sina tankar som minnesanteckningar, även kallat memo (Lindgren 2014b, s. 45-61).

Kodningen kan gå till på flera olika sätt. Det mest vanliga tillvägagångssättet är att gå igenom texten och därefter identifiera kategorier som man anser relevanta. När man går igenom texten kan man göra det mening för mening, rad för rad eller ord för ord. Utifrån kategorierna skapas relevanta koder. Detta tillvägagångssätt kan dock ses som aningen för övergripande. Många forskare väljer därför att använda sig av antingen kodning på bredden eller kodning på djupet. Vilken som är bäst lämpad för vilket arbete avgörs oftast av frågeställningarna. I och med att vårt syfte med studien är att få en djupare förståelse för intervjupersonernas attityder gentemot Cannabis valde vi att använda oss av kodning på djupet. Vår data kodades därför rad för rad för att skapa så goda förutsättningar som möjligt för att nya analytiska tankar och iakttagelser skulle kunna växa fram. Kodlistan med de ord som växt fram under kodningsarbetet kan användas som en utgångspunkt om man senare vill formulera vidare analysfrågor eller få nya idéer (ibid).

3.5.2 Tematisering

Efter kodningsarbetet är det dags att skapa teman på de koder som växt fram. Själva tematiseringen går ut på att finna tematiska relationer mellan de olika kodade kategorierna. Tematiseringsprocessen kan se olika ut från analys till analys. För oss är syftet med

tematiseringen att sammanföra en mängd koder som kan ses som nyckelteman för analysen. Tematisering bygger på att med hjälp av de små koderna skapa större teman som ska ge oss nya idéer och perspektiv till analysen. Tematisering finns även till hjälp för att sortera och gruppera koderna. Vid kodning är det inte ovanligt att man i slutet fått fram flera hundra kodord. Tematiseringen är därför viktig för att skapa ordning bland, och en överblick för, koderna. På ett enkelt sätt skulle man kunna säga att kodningsprocessen och tematiseringsprocessen är uppbyggt på liknande sätt. Det som skiljer dem åt är att kodningen utgår från en ren text medan tematiseringen utgår från tidigare kategoriserade koder. I tematiseringsprocessen utgår man ifrån ett både induktivt och deduktivt arbetssätt. I och med att vi vill utveckla koder och teman arbetar vi induktivt, för att därefter arbeta deduktivt när vi testar våra befintliga teorier på våra koder och teman. När vi arbetar deduktivt har vi utgångspunkt i de teorier som vi från början hade tagit fram och upplevde som användbara. Dessa teorier var bland annat rollteorin, stämpling och stigmatisering. Teorierna testas sedan om de går att använda. I och med att vi från början upplevde att vi hade en hypotes om vissa teorier som vi ansåg användbara, var det spännande att testa och se om teorierna fungerade utifrån de kodord och teman som växt fram. Med andra ord innehar vi ett abduktivt förhållningssätt i vår analysprocess. När man slutligen arbetat fram sina teman avslutas tematiseringsprocessen med att man gör en så kallad selektiv kodning. Detta innebär att man på ett så grundligt sätt arbetat sig igenom sina koder och temat så att man enkelt kan urskilja en huvudkategori för all data (Lindgren 2014c, s. 63-72).

3.5.3 Summering

Vid slutet av analysprocessen är det dags för summering. Summering är en resultatredovisning där man summerar resultatet och börjar formulera en slutsats. I slutsatsen presenteras resultat, ny kunskap, nya upptäckter, nya idéer och insikter. Här presenteras även de mönster som skapats och växt fram efter kodning och tematisering. Vid presentation av resultatet är det viktigt att vara så systematisk och detaljerad som möjligt för att undvika otydliga och orimliga slutsatser. Det finns skillnader mellan olika forskare och vad de vill uppnå med analysen. En del strävar efter att utveckla en teori, medan andra strävar efter att beskriva och illustrera olika mönster som de funnit. Genom vår analys har vi som mål att beskriva och illustrera de mönster som vi fått fram genom kodning, tematisering och summering (Lindgren 2014d, s. 73-86).

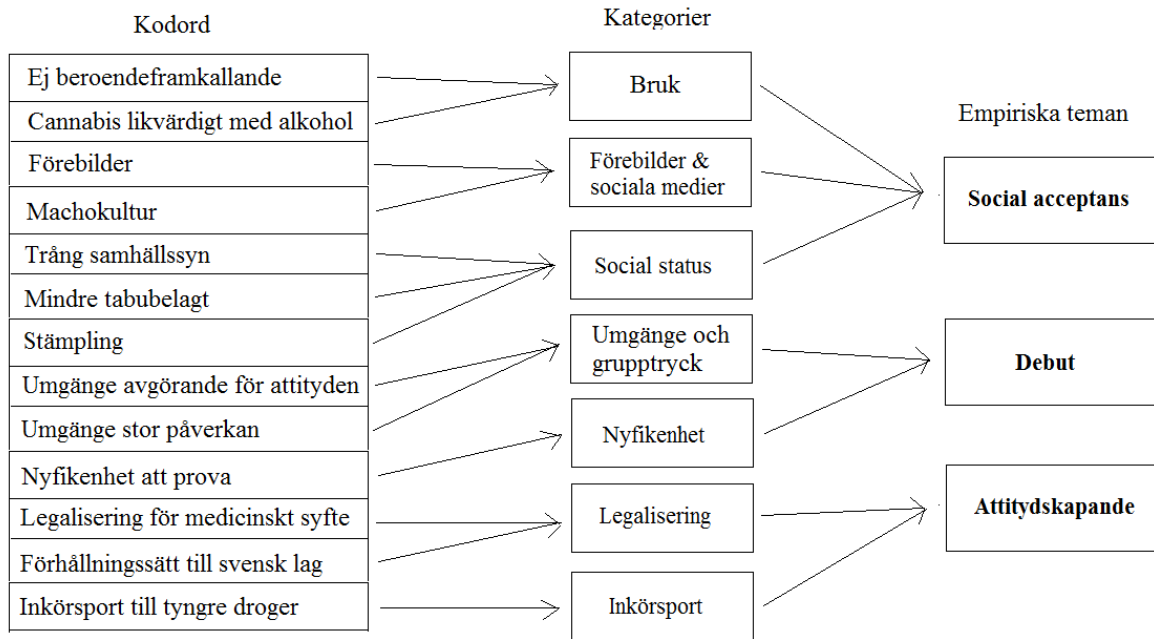
3.6 Tillvägagångssätt

Vi började analysmetoden med att skriva ut alla våra transkriberade intervjuer.

Kodningsarbetet bestod av att först läsa igenom intervjun två till tre gånger för att få en överblick av det transkriberade materialet. I och med att vi hade valt att koda på djupet började vi med att skapa kodord för varje rad. Kodorden som växte fram var ord eller meningar som talade för vad raden innehöll eller förmedlade. Nedan följer ett utdrag med några av kodorden som växte fram.

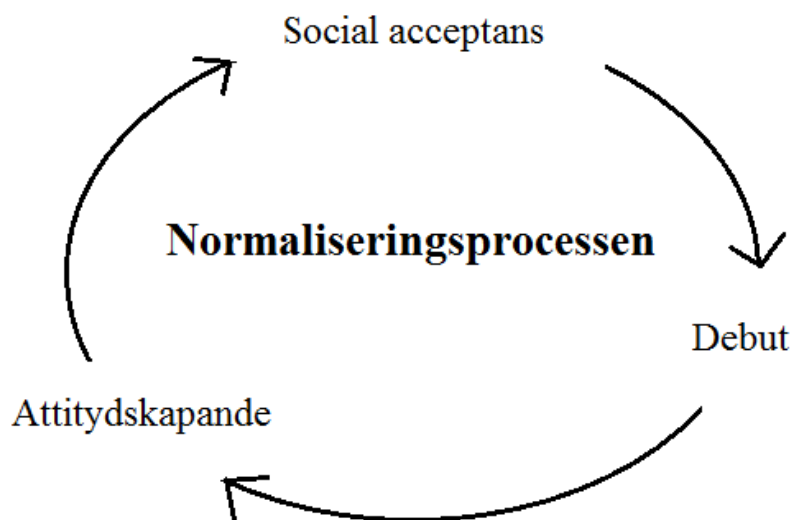
Machokultur	Umgänge stor påverkan
Avdramatiserad syn	Legalisering för medicinskt syfte
Ökat bruk i kompiskretsen	Inkörsport tyngre droger
Umgänge avgörande för attityden	Förebilder
Cannabis likvärdigt med alkohol	Påverkan av sociala medier
Stämpling	Kriminalitet
Social status	Nyfikenhet att prova
Förhållningssätt till svensk lag	Ej beroendeframkallande
Trång samhällssyn	Öppenhet hos kändisar
Legalisering positiv påverkan på kriminaliteten	Mindre tabubelagt

Listan med alla ord som växt fram under kodningsarbetet användes sedan som en utgångspunkt när det var dags att skapa kategorier och teman. Tabellen nedan visar hur några av de olika kodorden utvecklas till kategorier som i sin tur utvecklades till empiriska teman.

Utifrån samtliga intervjuer kunde ett mönster av teman och begrepps användning från respondenterna urskiljas, dessa begrepp la grunden för arbetets empiriska teman.

Respondenternas åsikter skildes åt en del men de alla förklarade normaliseringsprocessen och förändringarna på attityder utifrån ungefär samma mönster. Alla respondenter var överens om att bruk, förebilder och sociala medier samt social status var bidragande orsaker till samhällets ökade sociala acceptans. Samtliga var även överens om att umgänge och gruptryck samt nyfikenhet var bidragande faktorer till debut och att legalisering i andra länder samt cannabisens verkan som inkörsport till tyngre droger var bidragande faktorer till attitydskapande. De empiriska temana blir därför *social acceptans*, *debut* och *attitydskapande*.

3.7 Metoddiskussion

Studien bygger på sex stycken intervjuer med unga män i åldersgruppen 20-25 år.

Intervjupersonerna fick bifogad intervjuguide och informationsbrev dagen innan intervjun och intervjuerna blev 25-30 minuter långa. Anledningen till att vi valde kvalitativa intervjuer som datainsamlingsmetod var på grund av att vi ville få en insikt i intervjupersonernas upplevelser och tankar. En enkätundersökning hade inte kunnat ge oss samma komplexitet och ärlighet i svaren. Den hade heller inte kunnat ge oss möjlighet att ställa följdfrågor som vi upplevde väldigt givande under intervjuerna. Genom att använda oss av sex stycken intervjuer med respondenter från olika delar av Stockholm fick vi en bred kunskapssyn kring synen i olika delar i Stockholm. För att få en ännu större och djupare förståelse för synen och attityden gentemot cannabis bland unga män hade det varit bra med fler intervjuer. Detta var dock inte aktuellt inom ramen för uppsatsens formalia-krav. Val av insamlingsmetod går däremot att diskutera. I och med att vi samlade in våra intervjupersoner via ett snöbollsurval där den intervjuade personen tipsade och slussade oss vidare till andra intervjupersoner kan en tänka sig att man får ett snedvridet resultat i och med att man kommer i kontakt med informanter inom samma umgängeskrets som därför riskerar att dela värderingar och synsätt.

Genom vår analysmetod *kodning, tematisering och summering* valde vi att koda vår data på djupet. Ett annat alternativ som fanns var att koda på bredden. Anledningen till att vi valde att koda vår data på djupet var för att den kodningsprocessen talade mer för vårt syfte och våra

frågeställningar med vår studie, det vill säga att höra intervjupersonernas attityd gentemot Cannabis samt att få en djupare förståelse för bidragande faktorer till attitydskapande och normaliseringsprocessen. Kodning på djupet skapar möjligheter för att koda färre texter mer ingående och finna nya analytiska iakttagelser i din data. Nackdelen med kodning på djupet är däremot att det finns en risk att man blir alldeles för styrd av sin egen data. Konsekvenserna av detta kan då bli att man som forskare glömmer bort att tänka kritiskt samt att ens egna analytiska tankar och iakttagelser läggs åt sidan. För att förhindra detta var vi noga med att ta pauser i vårt analysarbete för att stanna upp, reflektera och diskutera vad vi kommit fram till. Vi valde även att göra så att båda kodade alla intervjuer, vilket gjorde att alla intervjuerna blev kodade två gånger. Vi hade kunnat välja att använda oss av kodning på bredden men ansåg att det kan leda till att man blir alldeles för påverkad och styrd av tidigare antaganden och föreställningar. Eftersom att vårt syfte var att undersöka intervjupersonernas attityder valde vi kodning på djupet, men hade i åtanke att vårt egna analytiska tänkande inte fick färga resultatet.

3.8 Etiska överväganden

Vid forskning kommer man ofta i kontakt med personuppgifter som exempelvis adresser, underskrifter eller transkriberat material och det är därför av stor vikt att noga överväga vad som är relevant att veta om intervjupersonerna (Vetenskapsrådet 2017). I och med att vi gjort en kvalitativ intervjustudie finns det en del etiska aspekter att ha i åtanke. Vetenskapsrådet (2002) presenterar individskyddskravet vilket innebär att det är upp till forskaren att se till att intervjupersonerna inte kommer till skada varken fysiskt eller psykiskt samt att de inte upplevt någon form av kränkningar eller förödmjukelse (Vetenskapsrådet 2002). Genom att ha dessa i beaktande under hela vår studie anser vi att det inte uppstått situationer där intervjupersonerna kan ha kommit till skada varken fysiskt eller psykiskt, eller upplevt någon form av förödmjukelse eller kränkningar.

Informationskravet handlar om intervjupersonens rätt till information om studien. Vi som forskare har i uppgift att informera våra intervjupersoner om studiens syfte, hur studien kommer att genomföras, vad deras medverkan har för villkor och kommer att bidra till, var studien kommer att publiceras samt vilka som kommer att läsa den. Intervjupersonerna informerades även om att deltagandet är frivilligt och att de när som helst under intervjun kan välja att avbryta utan konsekvenser som påföljd. Innan varje intervju fick deltagarna ett informationsbrev där all nödvändig information fanns. Vi bifogade även en intervjuguide för

att intervjupersonerna skulle kunna förbereda sig och djupare sätta sig i vad intervjun samt studien kom att handla om (Vetenskapsrådet 2002).

Samtyckeskravet innebär att intervjupersonerna samtycker till att ställa upp på intervju, godkänner att intervjun spelas in för att sedan transkriberas samt att intervjupersonerna informeras om deras rättigheter att kunna avbryta intervjun om så önskas. Vid intervjuer med personer under 18 år krävs målsmans godkännande och samtycke. Detta är dock ingenting som vi behövde ha i åtanke då alla deltagare var över 20 år. Vi har däremot lämnat ut en samtyckesblankett som våra intervjupersoner har fått fylla i där de godkänner medverkan i studien. Mall till samtyckesblanketten finns som bifogad bilaga i uppsatsen (ibid).

Konfidentialitetskravet innebär att insamlade uppgifter lagras och behandlas på ett säkert sätt så att människor utifrån inte kan identifiera intervjupersonerna. Intervjupersonerna informeras om att vi som forskare har tystnadsplikt, att de i studien kommer att förbli anonyma samt att information huruvida vilka som tackat ja eller nej till att medverka i intervjun inte lagras eller förmedlas någonstans. För att anonymisera våra intervjupersoner har vi valt att fingera deras namn (ibid).

Nyttjandekravet talar för att insamlad data endast är avsedd att användas inom ramen för denna studie. Personuppgifter och insamlad information får inte användas i avseende till annat kommersiellt bruk eller för andra icke-vetenskapliga syften (ibid).

3.9 Angående COVID-19

I och med pågående pandemi av virus COVID-19 har Södertörns Högskola beslutat att slopa kravet på att intervjuer ska ske via fysiskt möte och har därefter kommit fram till att det således är tillåtet att genomföra intervjuer via mejl, telefon eller fysiskt möte. Av etiska skäl lät vi intervjupersonerna själva besluta om vilken form av intervju de ville delta i, vilket resulterade i att två intervjuer skedde via fysiskt möte och att resterande fyra genomfördes över telefon.

4. Teori och centrala begrepp

4.1 Goffmans rollteori

Rollteorin är en teori utformad av Erving Goffman som syftar till att förklara människors samspel med varandra. Teorin menar att alla människor besitter olika roller som de förväntas leva upp till, vilket gör att deras agerande formas på ett karaktäristiskt sätt för just den rollen. Alla roller är kopplade till social status och används för att man ska passa in och inte bli "stämplad" som en outsider. Det finns socialt förväntade roller, men även socialt anpassade roller som innebär att man är selektiv med den information och signaler man sänder ut om sig själv och således kan forma hur andra uppfattar en. Goffman menar att man har olika roller i olika sammanhang, exempelvis kan man ha rollen som dotter när man är med sin familj och rollen som vän när man är med sina vänner. Med dessa roller kommer förväntningar på egenskaper som kan vara både generella och specifika. I rollen som dotter kanske man förväntas vara ansvarstagande och försiktig, men i rollen som vän spontan och lojal. Goffman menar att man har olika roller i olika sammanhang, exempelvis har man rollen som dotter när man är med sin familj och rollen som vän när man är med sina vänner. Med dessa roller kommer förväntningar på egenskaper som kan vara både generella och specifika (Payne 2008, s. 246-248).

4.1.1 Rollkonflikt och rollförvirring

Goffman menar att man ibland kan hamna i situationer där ens olika roller möts. När detta händer uppstår något som benämns rollkonflikt. Ett exempel på när två roller möts och en rollkonflikt uppstår kan vara att man stöter på sina föräldrar när man är ute med sina vänner, då möts rollen som dotter och rollen som vän och individen kan få svårt att avgöra vilken roll den ska anamma och således även uppfylla på ett tillfredsställande sätt. En annan typ av rollkonflikt är när man upplever att den förväntade rollen inte stämmer överens med den rollen som man själv anser att man har eller vill ha. Dessa rollkonflikter blir ett påfrestande psykisk dilemma som i sin tur kan leda till rollförvirring (Payne 2008, s. 246-248).

Rollförvirring är ett fenomen som uppstår när en individ under en längre period befinner sig i en rollkonflikt och har svårt att avgöra vilken av rollerna som är viktigast, men också har svårt att skilja på dem. Ett exempel på detta är när en son eller dotter behöver ta hand om sin äldre, kanske sjuke, förälder och tillslut känner att dennes roll som förälder till sina egna barn smälter samman med rollen som barn gentemot sin sjuke förälder. Individen lider av

rollförvirring och har svårt att avgöra vilken roll som ska framföras vid vilket tillfälle, vilket i sin tur kan leda till att den betar sig på ett underligt sätt. När rollförvirring uppstår riskerar individen att klassas som en outsider med ett avvikande beteende och således riskera att fastna i en stämplingsprocess som leder till sociala konsekvenser (ibid).

4.1.2 Stigma och stigmatisering

Stigma innebär att en individ besitter en egenskap eller dylikt som på ett negativt sätt avviker från de sociala förväntningar som finns på henne eller honom. En individ, eller grupp, blir stigmatiserad när omgivningen börjar agera efter detta stigma. Stigmatisering sker allt som oftast oavsiktligt, då människan har en tendens att anse personer som besitter stigma som mindre värda, vilket resulterar i ett diskriminerande tillmötesgående gentemot dessa individer. Med det sagt behöver ett stigmatiserande beteende inte vara direkt uteslutande eller elakt, utan kan snarare härstamma från välvilja, men visa sig genom att vi applicerar fördomar på en egenskap. Goffman (2011) beskriver hur blinda personer blir utsatta för stigmatisering av andra individer som egentligen bara vill vara behjälpliga. Det kan till exempel handla om att man applicerar avsaknaden av ett sinne på resten av sinnen och således bemöter en blind genom att tala väldigt högt och tydligt som att denne även skulle ha nedsatt hörsel (Goffman 2011, s. 9-14).

4.1.3 Stämpling och moralisk panik

Inom rollteorin används begreppet *labelling*, på svenska; *stämpling*, för att förklara vad som händer med en individ som inte uppfyller sin roll på ett tillfredsställande sätt. Med stämpling menar författarna att en individ med ett avvikande beteende blir stämplad och får en etikett utifrån det avvikande beteendet. I vardagligt språk används begreppet avvikande beteende för att beskriva ett beteende som avviker relativt mycket från normen, exempelvis kriminalitet och drogmissbruk, i det här avseendet används begreppet helt enkelt för att beskriva en individ som inte uppfyller sin roll korrekt. Efter att en individ blivit stämplad på grund av sitt avvikande beteende appliceras den stämplade etiketten på individen och övergår sedan till dennes formella roll. I och med denna rollförändring ändras också de sociala förväntningar som ligger på individen, och det blir nu individens ansvar att uppfylla den rollen för att inte hamna i en spiral av avvikande beteenden (Payne 2008, s. 248-249).

Om individen misslyckas med att upprätthålla sin nya roll utifrån stämplingen och således hela tiden får nya och mer stigmatiserade etiketter kan *moralisk panik* uppstå. Moralisk panik

innebär att omvärlden i form av media och politiker reagerar och oroar sig för en specifik grupp, händelse eller ett fenomen vilket resulterar i att det avvikande beteendet får större fokus och således blir mer stigmatiserat. En annan konsekvens av moralisk panik är att det avvikande beteendet uppmuntras i högre grad och av den anledningen även ökar, vilket i sin tur leder till att stämplingsprocessen gynnas och individerna blir allt mer stigmatiserade och stämplade (ibid).

4.2 Sammanfattning och relevans för studien

Med rollteorin som grund, alltså tron om att alla människor har roller samt att dessa roller ändras beroende på umgänge, förklaras och analyseras varför attityder gentemot cannabis har blivit allt mer liberala vilket i sin tur har orsakat en normaliseringsprocess. Begreppen rollkonflikt, rollförvirring, stigma, stigmatisering, stämpling och moralisk panik kommer sedan användas som redskap för att analysera och förstå normaliseringsprocessen. Teorin och begreppen kommer även visa på komplexiteten i attityder och attitydförändring. Genom att arbeta på detta sätt hoppas vi att med hjälp av de teoretiska begreppen samt vår empiri skapa en förståelse som successivt växer fram. Vi hoppas att processen i att skapa kategorier och teman utifrån empirin, utifrån induktiv ansats, och sedan testa hypotetiskt framtagna teorier, genom deduktiv ansats, ska bidra till en abduktiv ansats, någonting som Lindgren uttrycker givande i och med att en förståelse successivt växer fram (Lindgren 2014c, s. 67).

5. Resultat

Huvudsyftet med denna studie är att undersöka attityder gentemot cannabis hos unga män i åldersgruppen 20-25 år med syfte att få en djupare inblick och förståelse i attitydskapande och normaliseringsprocessen. Nedan presenteras studiens empiri och analys utifrån studiens syfte. Empiri och analys görs med hjälp av befintlig teoretisk referensram och presenteras under tre huvudrubriker, det som har kommit att bli studiens empiriska teman. Varje huvudrubrik behandlar underteman som växt fram och som varit bidragande till de empiriska huvudtemana. Målet är att med hjälp av den teoretiska referensramen analysera empiri för att få en förklaring och svar på studiens syfte. För att enklare följa med i presentationen av empiri följer nedan en kort presentation av intervjupersonerna i denna studie.

Samtliga av intervjupersonerna är män uppvuxna och bosatta i Stockholm. Männerna är alla mellan 20-25 år gamla och har avslutad gymnasieutbildning. Namnen är fingerade till Kalle, Pelle, Olle, Gustav, Simon och Martin. Alla intervjupersoner heter egentligen någonting annat. Olle, Gustav och Martin anser sig alla ha en positiv attityd gentemot cannabis. Pelle och Kalle anser att de har en neutral attityd och Simon uppger att han har en negativ attityd. Olle har tidigare bott i USA samt studerat på high school där.

5.1 Social acceptans

5.1.1 Bruk

Samtliga intervjupersoner uppgav att deras uppfattning är att bruket har ökat de senaste 10 åren. Alla var överens om att social acceptans är en väsentlig bidragande faktor till det ökade bruket, däremot skilde sig förklaringen åt mellan dem. Alla intervjupersoner förutom Kalle menade att bruket av cannabis har ökat till följd av en högre social acceptans. Kalle menade däremot att han kan se en ökning av cannabisbruket men menade att det har att göra med att det har blivit mindre tabubelagt och att det där av är fler som är öppna och berättar om sitt bruk av cannabis. Han menar alltså att man upplever en ökning i bruket till följd av att fler är ärliga, och att en egentlig ökning av bruket därför inte har skett i lika stor utsträckning som många tror.

Senaste 10 åren... Jag tror absolut att det har ökat men jag tror, det här går ju lite hand i hand, men jag tror framförallt att det har blivit mer öppet att prata om det. Jag tror att det kan ha varit ganska många som brukade det innan utan att man

visste om det, men i dagens samhälle så är inte, typ unga framförallt, de är inte rädda för att säga och vara öppna med att de brukar det. Jag tänker såhär: Pratar man med sina föräldrar så hör ju jag att de säger att när dem var unga så testade ju också alla deras kompisar, ja och säkert de själva också någon gång, och då känns det konstigt att dra slutsatsen att man för 30 år sedan inte gjorde det alls och alla gör det idag. Så jag tror att det ökat för att det blivit mer accepterat, men jag tror att det mestadels har blivit att det är mer accepterat att säga att man gör det. - Kalle 22 år

Det är mer socialt i min bok (enligt honom själv), eller det upplevs som mer socialt OK att röka cannabis och jag har, ja jag skulle säga att jag har en mer ökad, vad ska man säga, i min kompisrets, så är det definitivt ett ökat bruk. Det är väl det jag kan gå på. - Martin 24 år

Jag skulle nog säga att den har ökat. Kan ha gjort. För att det har blivit lite mer socialt acceptabelt med just cannabis. - Pelle 21 år

Intervjupersonernas uppfattning om ökningen speglar den tidigare forskningen, trots att de har olika teorier om varför ökningen skett. Tidigare forskning visar nämligen att cannabisbruket har ökat men även att attityderna har blivit mer liberala och att det har blivit mindre tabu att prata om cannabis (Friese 2017). Utifrån Goffmans rollteori kan det ökade bruket förklaras som att rollerna, samt de sociala förväntningarna på rollerna, har ändrats till följd av den normalisering som tidigare forskning tar upp. Enligt Goffman har alla personer alltid en roll i ett socialt sammanhang, och med dessa roller följer alltid sociala förväntningar som individen måste uppnå för att passa in. Om en individ inte uppfyller de sociala förväntningar som följer dennes roll så menar Goffman att man agerar socialt avvikande (Payne 2008, s. 246-248). De ändrade villkoren för cannabisanvändning inom rollerna blir en konsekvens av att tillräckligt många agerar socialt avvikande i denna fråga, alltså brukar cannabis, och att cannabis därav tillslut inte blir lika avvikande.

5.1.2 Social status

På frågan huruvida cannabisrökning symboliserar en viss roll med tillhörande social status svarade alla intervjupersoner olika, både gällande det faktum att det symboliserar en viss roll eller ej samt vilken form av social status den rollen i så fall representerade. Utifrån

intervjuerna kunde vi dock förstå att deras uppfattning var att gemene man ansåg att en person som brukar cannabis är “pundig”.

Det symboliserar väl fortfarande lite utav pundar-status tycker jag ändå. Jämfört med många som inte brukar cannabis ser ju, ser det som väl såhär “ja värsta pundaren han röker gräs” Men dom ser ju sig själva inte direkt som pundare, dom är ju som vilken människa som helst. - Gustav 22 år

Asså, personligen så ser jag en stämpel på folk, eller jag sätter min egen stämpel på dom, eller jag ser dom mer som asså.. människor som är lite ambitionslösa och inte riktigt vill komma någon vart, utan de vill hellre liksom ha den där drogen i sitt liv snarare än att faktiskt passa in i samhället. Och sen skyller dom allt asså en grej som jag faktiskt har sagt ganska länge och som jag tycker är lite roligt, det är att cannabisrökare är synonymt med konspirationsteoretiker. - Simon 22 år

Det är väl i vissa kretsar så kan det väl ses som lite pundigt skulle jag väl nästan säga. “Aaa du röker på pundare!” Eller sådär. Så ja på ett sätt fast ändå inte. Många andra tror jag ser det på, att liksom folk som röker på det är pundare, knarkare. Men jag skulle nog inte säga att jag ser annorlunda på det. Som sagt. Nu återigen med det här i USA. Men där vet jag ju folk från alla möjliga liksom, vad ska man säga, olika sociala statusar och klasser som gör det. Jag tror att i samhället som stort, tror jag man ser det, men inte för mig. - Olle 23 år

Det finns ju olika syn på det tror jag. Men självklart symboliserar det ju nått. Antingen om det är att man blir en pundare, då finns det ju den synpunkten. Eller om det blir att man blir lite häftig. Lite annorlunda. Det beror nog också på omgivningen tror jag. - Pelle 21 år

Anledningen till att intervjupersonernas egna värderingar när det gäller social status skiljer sig så mycket åt kan förklaras genom att deras egna ställningstagande och generella attityd gentemot cannabis speglar hur man ser på en person som brukar cannabis. Exempelvis har vi Simon som anser att han har en negativ attityd till cannabis och som i alla sina svar även visar på det. Simon svarar att hans syn på någon som röker cannabis är att den antagligen har ett lägre ställt jobb och är ambitionslös. Han menade även att personer som röker cannabis är konspirationsteoretiker och menar då mellan raderna att denne besitter en svag intelligens.

Simon påstår även att personer som brukar cannabis inte vill passa in i samhället, och lägger således skulden på individen och syftar på att det är individens egna val.

Utifrån Goffmans rollteori kan vi se, i motsats till Simons hypotes om att cannabisbrukare inte vill passa in i samhället, att ett fortgående cannabisbruk blir en konsekvens av en stämplingsprocess som grundar sig i ett stigma och medföljande stigmatisering. Goffman förklarar stigma som en egenskap individer besitter som avviker från sociala förväntningar på ett negativt sätt. När omgivningen börjar bemöta en individ utefter dessa egenskaper sker det som Goffman kallar för stigmatisering (Goffman 2011, s. 9-14). Stigmatiseringen bidrar till en redan pågående stämplingsprocess och det är av den anledningen som individer inte kan sluta bruka cannabis, eftersom de hela tiden blir uppmuntrade att fortsätta genom stämplingsprocessen.

Andra exempel på hur intervjupersonernas attityd speglar ställningstagandet om social status hos cannabisbrukare är bland annat Kalle som anser sig ha en neutral attityd gentemot cannabis och som påstår att han inte kan urskilja någon social status hos de han träffat som brukar cannabis. Även Pelles ställningstagande speglar den angivna attityden där han menar att det är okej att bruka cannabis så länge det finns kontroll men att om kontroll saknas så klassas denne som en pundare.

Jag tycker att man har träffat så många olika människor som har rökt Cannabis, så jag kan inte dra en värdering direkt. Man kanske gjorde det från början, men i så fall har det blivit motbevisat tror jag. Nej jag lägger nog ingen direkt värdering i det. Man får ju upp en bild av människor men jag tänker inte säga att jag anser personen sämre på något sätt, eller bättre för den delen. - Kalle 22 år

Om det är någon som har kontroll över det så tycker jag inte att det ska symbolisera en hel människas personlighet, eller vad man säger. Men är det någon man känner liksom att okej den där har inte kontroll eller man bara får någon sån där känsla, då kan man ju känna att "ja det där kommer ju gå illa. Det där kommer bli en pundare." - Pelle 21 år

Utifrån rollteorin är det inte alls konstigt att alla intervjupersoner har olika svar på denna fråga, då deras sociala förväntningar på en person som brukar cannabis som sagt skiljer sig åt beroende på deras egen attityd. Rollteorin utgår från att det finns olika roller och att dessa

roller kommer med sociala förväntningar från omgivningen. Om en individ inte uppfyller de sociala förväntningar som faller inom ramen för dennes roll så kallas det enligt Goffman för socialt avvikande beteende (Payne 2008, s. 246-248). En individ som har en positiv attityd gentemot cannabis har andra sociala förväntningar på sin omgivning än en individ som har en negativ attityd. Detta kommer leda till att den som har en negativ attityd kommer anse cannabisbruk som ett mycket starkare socialt avvikande beteende än den som har en positiv attityd.

Ett annat sätt att förklara den upplevda sociala acceptansen kan urskiljas ur vissa av svaren där intervjupersonerna kopplar användandet av cannabis till ålder. Kalle menar att man som ungdom alltid strävar efter att veta hur det är att vara vuxen, att det hör till rollen som ungdom att vilja vara vuxen och att prova på saker som kan göra att du kommer närmare vuxenlivet. Gustav menar att han kan se ett mönster i sin umgängeskrets där alkohol har blivit utbytt mot cannabis ju äldre de blir. Han uttrycker även att cannabis är ett vuxet berusningsmedel och att man inte vill associeras med alkohol och fest då det är något som hör till rollen som tonåring.

Senaste två åren tycker jag att det är många fler som har börjat röka (cannabis) jämfört med vad det har varit tidigare. I min kompiskrets i alla fall. Folk växer upp, och tycker inte alkohol är lika kul längre och att vara ute och festa hela tiden. Dom tycker det är skönare att hänga med några kompisar och röka en spliff istället. - Gustav 22 år

När man växte upp så var det ju en negativ social status tills man kom till 14-15 års ålder kanske, efter det var det väl neutralt. Och framåt, om jag skulle säga senare åren 16-17 års ålder så kanske det var positivt till och med. Då skulle man imponera med att man gjorde det. Typ i gymnasiet och så. Men i vuxen ålder så känner jag väl inte att det finns någon värdering i det. Asså jag känner inte att folk går runt och skryter om det, jag känner inte att folk skäms om det heller. - Kalle 22 år

Utifrån dessa citat och kopplat till hur Goffman beskriver roller samt sociala förväntningar på rollerna kan man tänka sig att man får en viss roll och social status beroende på i vilket åldersspann man befinner sig. Vid 16-17 års ålder kan ett cannabisbruk spegla en viss roll, och vid 20 års ålder en annan. De olika rollerna kan därefter föra med sig olika typer av stämplingar.

5.1.3 Förebilder och sociala medier

På frågan vad intervjupersonerna tror är orsaken till att den allmänna attityden gentemot cannabis blivit mer liberal svarade samtliga intervjupersoner att de tror att sociala medier och förebilder är starkt bidragande orsaker. Genom internet och sociala medier kan människor bli influerade av varandra trots att de inte lever i samma kontext. Man kan till exempel följa personer från andra världsdelar vilket gör att man får en större inblick i hur livet ser ut för mycket fler människor, speciellt för människor som kanske lever i ett land där cannabis redan är legaliserat. Via internet ser man förebilder, ofta artister, bruka cannabis.

Främst så tror jag att det kommer från, om man kollar vilka alla har som förebilder.. Som ta till exempel bara alla stora artister i USA, väldigt många av dem är ganska öppna med att de röker gräs. Alla rapartister och till och med Justin Bieber och tjejerna. - Gustav 22 år

Hela den kulturen kring cannabis med olika sånger och förebilder gör att de, framförallt yngre, liksom ser på det på ett ofarligt sätt. - Simon 22 år

Det liksom finns överallt och det skrivs raplåtar och grejer om det. Då tror jag definitivt att folk kan få upp ögonen mer för det. - Pelle 21 år

Intervjupersonerna förklarar den ökade sociala acceptansen av cannabis som en effekt av sociala medier. Sociala medier skapar ett forum för att vem som helst, var som helst, kan bli en förebild utan att denne ens vet om det. USA är ett stort samt inflytelserikt land och många av de förebilder som finns idag bor i USA. Den kontext som dessa förebilder lever i blir därför väldigt annorlunda från den som dennes följare lever i. I USA är det i vissa stater lagligt att bruka cannabis vilket resulterar i att dessa förebilder har en större tendens att posta bilder på cannabisrelaterat innehåll än en förebild som lever i exempelvis den svenska kontexten.

Att tilldela en person rollen som förebild utan att denne vet om det resulterar i att den inte kommer påverkas av dina sociala förväntningar. Det som också händer när man tilldelar en person rollen som förebild är att man ger sig själv rollen som "fangirl", det vill säga en person som ser upp till samt speglar sin förebild. Med den rollen kommer sociala förväntningar på

dig själv om att spegla dennes beteende och värderingar, vilket kan leda till en mer liberal syn på cannabis och i förlängningen även en ökad social acceptans.

5.2 Debut

5.2.1 Nyfikenhet

Vi frågade vad våra intervjupersoner tror är orsaken till att man väljer att testa cannabis för första gången. Till svar angav de flera olika faktorer men en faktor som nämndes av de alla, oavsett om de hade en positiv eller negativ attityd gentemot cannabis, var nyfikenhet.

Intervjupersonerna menade att nyfikenhet kring cannabis är en konsekvens av att den sociala acceptansen blivit mer utbredd och att det sedan blir orsaken till debut. Alla intervjupersoner var överens om att debut sker i tonåren hos majoriteten av cannabisbrukare.

Jag tror att det är precis som att testa allting för en första gång. Det är en nyfikenhet. Precis som att man testar alkohol när man är ung, så klart att man testar cannabis av samma anledning, man vill se, man vill ta reda på det, vad det är. - Martin 24 år

Det är folk runt omkring en som gör det. Och då blir man nyfiken på vad det är för någonting, hur det känns. Skulle jag säga. - Olle 23 år

Ett exempel är Kalle som uttryckte att han trodde att man testade cannabis för första gången på grund av nyfikenhet. Att man i tonåren vill veta och ha upplevt hur det känns och är att vara vuxen.

Sociala, men också såhär när man är i den åldern så vill man veta mer, asså man vill veta hur det är att va full, man vill veta hur det är att rökt på, man vill veta hur det är att köra bil. Asså man vill ju alltid veta alla saker som kommer i vuxenlivet om man ska säga så.- Kalle 22 år

Rollteorin menar att alla människor besitter roller och att det med dessa roller medföljer sociala förväntningar. Goffman skapade rollteorin för att förklara hur människors sociala samspel fungerar. Enligt Goffman finns det socialt anpassade roller samt socialt förväntade roller. En socialt förväntad roll innebär att en roll formas och skapas utifrån omgivningens sociala förväntningar. En socialt anpassad roll innebär däremot att individen själv formar sin

roll genom att vara selektiv med de signaler den sänder ut. Det kan till exempel handla om att sända ut vissa specifika signaler för att skapa sig en socialt attraktiv roll (Payne 2008, s. 246-248). Det som Kalle beskriver ovan kan tolkas som en socialt anpassad roll där en ungdom väljer att bruka cannabis för att skicka signaler om att den är mer vuxen än andra, detta för att det kan anses vara en socialt åtråvärd roll.

Utöver nyfikenhet menade även Simon att debuten sker på grund av att ungdomen vill vara rebellisk.

Jag tror att många som brukar cannabis gör det som lite utav en rebellgrej för att (...) den marknadsförs som ofarlig och den är lättillgänglig, och att man liksom, man vet att man inte får ta den då tror jag att det är intressantare att prova den. Jag tror inte folk är så mycket ute efter, eller i alla fall första gången att man, är så mycket ute efter en effekt på kroppen utan snarare bara att det är lite nytt och spännande. - Simon 22 år

Utifrån rollteorin kan detta tolkas som en effekt av det som Goffman beskriver som en rollkonflikt med sig själv. Tillståndet rollkonflikt förklaras av Goffman som när man befinner sig i en situation där rollerna inte är självklara. Det kan handla om att man hamnar i en situation där två av sina roller möts och man därför hamnar i en konflikt gällande vilken roll man ska axla i den situationen. Det kan även handla om att man anser att man har en roll som inte stämmer överens med den rollen man själv tycker att man borde ha, det kallas för att vara i en rollkonflikt med sig själv (Payne 2008, s. 246-249). När man talar om rebellisk, som Simon gör här, är det ofta i förhållande till föräldrarna man syftar på. Tonåren är en övergångstid från barn till vuxen, vilket också innebär att rollen gentemot föräldrarna ändras mycket. Denna förändring under tonåren kan leda till att ungdomen upplever en rollkonflikt i sig själv då den anser att föräldrarna inte hänger med i utvecklingen och fortfarande behandlar den som ett barn. Simons hypotes kan därför tolkas som att det viktiga i den situationen egentligen inte är själva bruket av cannabis utan att det handlar om en inre rollkonflikt som individen löser genom att röka cannabis och således bryta förväntningarna.

Det som händer när en individ bryter de sociala förväntningarna är att den agerar socialt avvikande. Goffman förklarar att en individ som agerar socialt avvikande misslyckas med att uppfylla sin roll på ett tillfredsställande sätt och blir därför stämplad efter sitt avvikande

beteende. Efter en stämpling tilldelas individen en ny roll där det tidigare socialt avvikande beteendet faller inom ramen för de sociala förväntningar som denna nu besitter (Payne 2008, s. 248-249). Det som Simon säger kan därför tolkas som att en ungdom väljer att agera avvikande för att hantera rollkonflikten som den befinner sig i. Konsekvensen av det avvikande beteendet blir att individen blir stämplad och således även tilldelad en ny roll.

5.2.2 Umgänge och gruptryck

Samtliga intervjupersoner var överens om att umgänge är den absolut största bidragande faktorn till ett framtida cannabisbruk. De var även överens om att attityden gentemot Cannabis till stor del grundar sig i socialt umgänge. De alla menade att det handlar både om att man blir influerad av sitt umgänge men även att det till stor del handlar om gruptryck. Nedan presenteras ett urval av resonemangen.

Umgänge har en jättestor betydelse. Människan är väl ändå ett flockdjur så liksom vad en annan tycker påverkar ju jättemycket vad en själv tycker. - Pelle 21 år

Under de unga åren så baserar man ju helt sin identitet på de som man umgås med.. man har gänget man gör saker med och om 5 pers röker Cannabis så varför skulle inte den 6:e göra det? - Kalle 22 år

Man ser folk runt omkring som gör det och berättar om det att det här är najs liksom. Då testar man själv och så ja.. på så sätt socialt. - Olle 23 år

Jag tror att det är väldigt lätt att få en positiv attityd baserat på om huruvida man umgås med nån som gör det, eller asså röker cannabis eller inte. Umgås du inte med nån då har du ju ingen anledning till att vara positivt inställd till det. Men däremot umgås du med andra som gör det och du själv provar på genom det, så det, självklart betyder omgivningen mycket, tror jag. - Martin 24 år

Det kan ju vara allt från uppväxt till vilka man hänger med till om man har gått igenom någonting eller att man är jättenyfiken. Det kan ju vara vad som helst. Men många provar det nog på grund av gruptryck och sånt där tror jag. - Pelle 21 år

Jag tror att gruptryck och umgänge har mycket å göra med missbruk och liksom hur man lever runt en drog. - Simon 22 år

Enligt Kalle så bidrar umgänget när man är ung till en stor del av identitetsskapandet. I hans uttalande syftar han till att förklara att man under tonåren, i stor utsträckning, speglar sitt umgänge och att det därför är en självklarhet att du själv brukar cannabis om gruppen brukar det. Rollteorin menar att det finns socialt förväntade roller och socialt anpassade roller. Socialt förväntade roller innebär att din roll formas efter sociala förväntningar och socialt anpassade roller innebär att du själv formar din roll genom att välja hur du framställer dig själv i sociala sammanhang (Payne 2008, s. 246-248). Gruppträck kan beskrivas som en effekt av både socialt förväntade men även socialt anpassade roller. Det är socialt förväntat att göra som alla andra, i denna fråga röka cannabis, men det är även viktigt för individen att passa in och inte ha ett avvikande beteende. Av den anledningen blir det en socialt anpassad roll för att uppfylla en socialt förväntad roll.

Att umgänge och i förlängningen även gruppträck är den största bidragande faktorn till cannabisanvändning i ungdomen är inte alls orimligt, sett utifrån rollteorin. Som beskrivits ovan är det rimligt att cannabisbruk till stor del påverkas av umgänget, då man har en roll i umgänget som måste uppfyllas. Om individen inte uppfyller denna roll riskerar den att bli stämplad då den inte uppfyller de sociala förväntningarna som finns på hen utifrån dess roll i umgängeskretsen. Stämpling förklaras av Goffman som när en individ inte uppfyller sin roll genom att agera avvikande från de sociala förväntningarna som faller inom rollen. Efter ett avvikande beteende blir individen stämplad och får en ny roll. Efter en stämpling startar stämplingsprocessen. Det är nu förväntat att individen agerar avvikande, i detta fall brukar cannabis, regelbundet och på samma gång som individen blir uppmuntrad att agera avvikande så blir den också stämplad på grund av just det avvikande beteendet (Payne 2008, s. 248-249). Detta gäller åt båda hållen. Utifrån umgängeskretsen och gruppen man umgås med blir man stämplad som avvikare om man inte röker cannabis, men utifrån samhället och familjen blir man stämplad som avvikare då man inte uppfyller sin roll som medborgare om man gör något olagligt. Grupper och individer som röker cannabis kan därför i förlängningen bli stigmatiserade, det vill säga bli behandlade negativt på grund av en egenskap de besitter, och dras längre in i stämplingsprocessen, vilket bara leder till ett ännu mer avvikande beteende, alltså ett bredare cannabisbruk (Goffman 2011, s. 9-14).

Ett väldigt tydligt exempel på hur stor påverkan roller inom socialt umgänge har är när frågan gällande cannabisbruk hos en vän kontra en familjemedlem kom upp på tal. Att olika

individer besitter olika roller och således har olika sociala förväntningar på sig blir väldigt tydligt när intervjupersonerna svarar på hur de skulle reagera om de fick reda på att en familjemedlem rökte cannabis.

Först och främst skulle man väl kanske bli förvånad. För det andra så skulle det väl kanske bara va "jahapp kul för dig. Får man hänga på?" Haha typ så. Jag skulle inte ha några problem med det tror jag. - Olle 23 år

Jag skulle verkligen inte acceptera det någonstans, jag skulle försöka prata med människan i fråga. Men jag vet också att det inte finns så mycket man kan göra. Framförallt mot just cannabis. (...) Eller så är det med nästan alla missbruk om man inte vill sluta då kommer man inte göra det. (...) Så jag vet faktiskt inte vad jag hade gjort. - Simon 22 år

Det är främst för att man inte blir så pigg i huvudet då efter X antal veckor ifall man rökt gräs varje dag. Men.. Om dom bara skulle göra det nån gång i veckan eller nåt sånt så skulle jag inte ha någon åsikt alls om det. - Gustav 22 år

Jag skulle ju inte reagera bra. Asså jag vet inte vad jag ska svara. Jag hade inte tyckt att det var okej eller accepterat någonstans. - Kalle 22 år

Åsikterna skilde sig en hel del åt. Vissa ansåg att det var okej för både vänner och familj, andra ansåg att det var okej för vänner men inte familj och en del ansåg att det inte var okej för någon. Grunden till att alla intervjupersoner ställer sig olika till detta är att deras attityd gentemot cannabis skiljer sig åt. Exempelvis kan Olles förvåning utifrån Goffmans rollteori tydas som att bruk av cannabis hos en familjemedlem inte tillhör de sociala förväntningarna som finns på dennes roll, men att hans senare acceptans blir en spegling av hans positiva attityd till cannabis (Payne 2008, s. 246-248). Det blir således inte lika socialt avvikande av en familjemedlem att bruka cannabis för honom som det hade blivit för Simon och Kalle som båda har en mer eller mindre negativ attityd gentemot cannabis.

Det som i förlängningen skulle kunna ske i familjen om en familjemedlem brukar cannabis är att både rollkonflikter samt rollförvirring skulle uppstå. Goffman menar att det finns två typer av rollkonflikter, det kan antingen handla om ett stadie där individen inte är tillfredsställd med sin roll av någon anledning eller om att man hamnar i en situation där två av ens olika roller

möts och man hamnar i konflikt med sig själv om vilken roll man ska välja. Rollförvirring menar Goffman innebär att en individ har svårt att skilja på sina olika roller. Detta kan resultera i att individen agerar socialt avvikande eftersom den kan sakna uppfattning om vilken roll som innefattar vilka sociala förväntningar (Payne 2008, s. 246-249). I en familj är rollerna beroende av varandra och påverkar därför samtliga om en i familjen skulle avvika från sin roll genom att till exempel bruka cannabis, det skulle kunna leda till att en hel familj hamnar i rollförvirring.

5.3 Attitydskapande

5.3.1 Inkörsport

Vi frågade intervjupersonerna om deras åsikt gällande att cannabis kan ses som en inkörsport till ett bredare narkotikabruk, i och med att det är ett argument som ofta används vid motstånd till legalisering. Åsikterna bland intervjupersonerna skilde sig åt och de alla motiverade sitt ställningstagande utifrån olika aspekter. Till exempel har vi Simon som menar att cannabis som substans inte är anledningen till att det är en inkörsport utan att det handlar om att man anammar en livsstil där man får regelbunden kontakt med kriminella personer och således “skolas” in i en roll där man blir tvungen att sträva efter tyngre droger tillslut.

*Och problemet med det, det är liksom, det kanske inte är drogen i sig som gör att man vill prova tyngre droger utan det är hela liksom nischen runt att bruka en illegal substans som gör att man kanske handlar med grovt kriminella ligor eller liksom gängkriminalitet för att få tag på den här drogen och då blir det som en form av inkörsport då man ständigt har kontakt med tungt kriminella människor. -
Simon 22 år*

Goffmans rollteori menar att alla människor besitter roller och att dessa roller förändras beroende på vilken social kontext man befinner sig i. Med alla roller kommer sociala förväntningar på hur man bör, och inte bör, bete sig (Payne 2008, s. 246-248). Sett ur ljuset från rollteorin kan Simons motivering till att cannabis är en inkörsport till tyngre droger förklaras och förstås som att en individ som brukar cannabis har en roll gentemot de som säljer cannabis och att det ingår i de sociala förväntningarna inom den rollen att vara positiv till att testa andra, oftast tyngre, droger som säljaren rekommenderar.

Inom Goffmans rollteori beskrivs även begreppen socialt avvikande samt stämpling. Med socialt avvikande menar Goffman att en individ beter sig på ett sätt som inte faller inom ramen för de sociala förväntningarna som finns på denne utifrån rollen som den besitter. När en individ agerar socialt avvikande reagerar omvärlden genom att stämpla henne eller honom. Att bli stämplad innebär att bli tilldelad en ny, ofta icke-önskad, roll. Med denna nya roll kommer nu nya sociala förväntningar som individen måste anpassa sig efter för att inte fortsätta agera socialt avvikande och riskera att bli stämplad ännu en gång (Payne 2008, s. 248-249). Det som Simon säger kan också förstås som en form av stämplingsprocess där en individ avvek från sin ordinarie roll genom att bruka cannabis och blev således stämplad. I den nya rollen som individen då blivit tilldelad ingår sociala förväntningar om att denne ska bruka droger. Om individen inte uppfyller dessa sociala förväntningar riskerar den att ännu en gång agera socialt avvikande och på nytt bli stämplad.

En person som hade ett liknande argument var Kalle som menade att cannabis är en inkörsport på grund av att man efter en cannabisdebut redan har passerat gränsen för att göra något olagligt. Även detta kan i ljuset av Goffmans rollteori och begreppen socialt avvikande samt stämpling förklaras likt Simons uttalande ovan.

*Jag tror väl att allt beroendeframkallande har en förmåga att man liksom släpper tabun om det om man säger så. Jag kan tänka mig att börjar du med alkohol så är steget längre att gå till Cannabis, än att gå från Cannabis till något annat. För då har du redan varit på andra sidan lagen eller vad man ska säga. (...) Men om man väl har gått till Cannabis då har du redan brutit de gränserna och då efter ett tag tror jag att du kan tänka att vad spelar det för roll om jag tar något annat då? -
Kalle 22 år*

Att bruka cannabis blir enligt Kalle ett socialt avvikande beteende i det hänseendet att man avviker från den sociala förväntningen att följa lagen. Skillnaden mellan Simons och Kalles uttalanden utifrån Goffmans rollteori och de två begreppen socialt avvikande samt stämpling är att Simons kan tolkas som att det handlar om en stämplingsprocess där man kommer närmare och närmare tyngre droger ju mer man brukar cannabis (Payne 2008, s. 246-248). Kalles motivering stannar vid den första stämplingen och menar att stämplingen inte genererar en roll korrelerad till droger eller cannabis i sig utan snarare en roll som handlar om att man inte tar lagen på allvar.

Olle menade att han inte ansåg cannabis vara en inkörsport till andra droger. Han förklarade att under hans tid i USA har han träffat väldigt många personer som brukar cannabis och att majoriteten av dem inte brukade någon annan substans, inte ens alkohol.

Så som jag har sett det så ser inte jag att folk som först börjar.. visst ja jo man har ju sett vissa som börjar med att röka på lite grann sådär och sen går över till tyngre grejer. Men samtidigt vet jag betydligt många fler som röker på och liksom thats it! Jag vet till exempel i USA, (...) många av dem röker på hela tiden men de dricker inte ens alkohol. - Olle 23 år

Utifrån rollteorin och begreppen socialt avvikande samt stämpling kan Olles annorlunda inställning i denna fråga förklaras som att kontexten i USA är annorlunda jämfört med Sverige då cannabis är lagligt i USA men olagligt i Sverige (Payne 2008, s. 246-249). I USA finns det därför inte alls samma stigma kring, det vill säga negativa syn på (Goffman 2011, s. 9-14), att bruka cannabis och således blir det inte heller ett lika stort socialt avvikande beteende att bruka cannabis. Det innebär att bruk av cannabis antagligen inte kommer att leda till en stämpling vilket i sin tur innebär att fenomenet cannabis som inkörsport enligt Kalles och Simons beskrivning inte går att applicera på Olle och hans erfarenheter.

5.3.2 Legalisering

I och med att cannabis är legaliserat på flera ställen runt om i världen, bland annat Amsterdam, Kanada och flertalet delstater i USA, frågade vi våra intervjupersoner vad de hade för åsikter gällande en framtida legalisering i Sverige. Svaren varierade och intervjupersonerna ställde sig både positiva och negativa till legalisering, vissa ställde sig positiva till medicinsk legalisering av cannabis men emot legalisering för icke-medicinskt bruk. Deras motiveringar till ställningstagandena varierar, men vi kunde se tre huvudsakliga motiveringar. Den första och vanligaste motiveringen till ett positivt ställningstagande var att cannabis i medicinskt syfte kunde hjälpa mot medicinska tillstånd på ett mer tillfredsställande sätt än dagens moderna medicin.

Absolut att det finns effekter men jag tror inte man ska bara släppa det helt och hållet fritt som alkohol utan snarare om man använder det i medicinskt syfte, typ i psykvården. - Simon 22 år

Det skulle kunna va för medicinskt bruk. Cannabis. För det finns så pass mycket saker som det kan hjälpa till, så man kan slippa alla dom här, alla lyckopiller som folk går runt och tar istället så skulle dom kunna få lite THC och må betydligt bättre. För både stress, depression, oro, även skador kan det va bra för. Diabetes är det till och med bra för. Det finns mycket fördelar där som dom inte riktigt har insett än eller tagit på allvar. - Gustav 22 år

Det andra, näst vanligaste, argumentet som användes för att styrka ett positivt ställningstagande var minskad kriminalitet och ökade skatteintäkter.

Det skulle även innebära ökade skatteintäkter, minskad kriminalitet, på grund av att det inte är tabubelagt längre. Du kan göra precis som med systembolaget, det är bara att monopolisera hela skiten och sälja ut det ur små, små affärer liksom, runt om i Sverige. - Martin 24 år

Stora delar av USA och även Kanada har ju gjort det (legaliserat). Och vad jag har fått höra, vad jag har sett, så har det ju inte kommit några större problem kring det där. En fördel är ju att hela kriminaliteten kring försäljningen minskar ju. - Olle 23 år

Dessa positiva ställningstaganden gentemot legalisering kan ses som en effekt av vad Goffman beskriver som moralisk panik. För att förstå begreppet moralisk panik behövs en förkunskap om rollteorin och stämplingsprocesser. Rollteorin innebär att människor i samspel med varandra utvecklar roller, med dessa roller kommer sociala förväntningar. En individ besitter flera roller beroende på i vilken kontext den befinner sig. De sociala förväntningarna varierar beroende på vilken roll man har, men vissa sociala förväntningar är mer allmängiltiga än andra. Det finns vissa sociala förväntningar som gäller för alla samhällsmedborgare, exempelvis att följa rådande lagstiftning. Om en individ inte följer de sociala förväntningar som kommer med dennes roll, menar Goffman att den agerar socialt avvikande. En individ som agerar socialt avvikande blir med största sannolikhet stämplad. Att bli stämplad innebär att det avvikande beteende som har motiverat stämplingen blir din nya roll. Efter en stämpling förväntas det att du ska agera utifrån ditt tidigare avvikande beteende (Payne 2008, s. 246-249). I denna fråga handlar det om cannabisbruk, att bruka cannabis är emot lagen vilket gör

att du agerar socialt avvikande. Efter ditt påkomna cannabisbruk får du istället en roll som innefattar sociala förväntningar på att du ska bruka cannabis.

Moralisk panik innebär att omvärlden reagerar starkt på ett socialt avvikande beteende som den uppfattar vara tämligen utbrett. Det som sker vid moralisk panik är att omfattningen av rapporteringen inte speglar omfattningen av problematiken, ofta handlar det om att rapporteringen i form av tidningsartiklar och nyhetsinslag blir så kallat "triggade" av varandra. Konsekvensen av moralisk panik blir oftast omvänd från vad syftet med rapporteringen egentligen är då den ökande rapporteringen leder till stigmatisering av problematiken och i förlängningen ännu fler stämplingsprocesser (Payne 2008, s. 248-249). Kopplat till legalisering kan man då förstå att rapporteringen av cannabisbruk, som ofta är väldigt omfattande och problematiserande, leder till ett ökat cannabisbruk i samhället vilket i sin tur leder till mer liberala attityder gentemot cannabis i form av exempelvis legaliseringsfrågan.

Simon och Kalle ställde sig negativa till en legalisering och även argumenten som de andra intervjupersonerna framförde.

Jag tror dock inte att det är vägen att gå för att minska kriminaliteten. Jag tror att kriminella kommer alltid va kriminella. Och försvinner en marknad för dom så kommer dom hitta till en ny marknad. - Simon 22 år

Om man ser på det här sättet nu med att unga har gjort Cannabis väldigt accepterat och dem är väldigt öppna med att de brukar det, och så plötsligt legaliserar man det. Varför skulle det inte kunna handla om 10 år att det handlar om en tyngre drog som man då kommit på att "den är inte dödlig, men fortfarande farlig". Då sitter man i samma situation igen. (...) Då kommer liksom, (...) att ha gått från att alkohol var lagligt till att röka cannabis som har varit olagligt, vad är det som inte sätter ribban att cannabis är lagligt och koks (syftar på kokain) är olagligt men ändå accepterat. Därför tycker jag inte att man ska legalisera det för att man måste.. man måste sätta gränser någonstans och va konsekvent. - Kalle 22 år

Det som Kalle syftar på i sitt uttalande kan tolkas som moralisk panik. Han förklarar, med andra ord, att legaliseringsfrågan är en effekt av moralisk panik och att samhället måste vara

uppmärksamma på att en legalisering bidrar till liberala attityder och en fortskridande normaliseringsprocess. Även Simons uttalande kan ses i ljuset av rollteorin där han då menar att en individ som har rollen "kriminell" inte kommer att få en ny roll bara för att cannabis försvinner från den kriminella marknaden. Om hans påstående ska analyseras djupare utifrån rollteorin kan sägas att Simons uttalande stämmer väl överens med hur Goffman antagligen hade beskrivit det, då det inte sker något socialt avvikande beteende eller stämpling så kommer inte heller den kriminella att få en ny roll (Payne 2008, s. 246-249).

5.4 Slutsats

Utifrån resultatet kan vi urskilja varierande attityder gentemot cannabis hos intervjupersonerna. Endast en av deltagarna hade en negativ attityd gentemot cannabis, resterandes attityd var positiva. De som under intervjun själva uppgav att de hade en neutral attityd gentemot cannabis ansåg vi efter analysen hade en positiv attityd. De positiva attityderna varierade dock i olika grader, de som uppgav att de hade en neutral attityd kunde vi se hade en mer återhållsam positiv attityd i förhållande till de som uppgav att de hade en positiv attityd. Alla deltagare var överens om att deras egen attityd till cannabis har liberaliserats och avdramatiserats, oavsett om de ansåg sig ha en attityd som var positiv, neutral eller negativ. Intervjupersonerna menade även att denna liberalisering var ett mönster som de kan se i sin omgivning och samhället i stort.

Deltagarna menade att den positiva och liberala attityd som sprider sig har grundat sig i den generella sociala acceptansen. Deltagarna lyfte även att legalisering i andra länder samt förebilder och sociala medier är två faktorer som har bidragit till den ökade sociala acceptansen. Nyfikenhet, umgänge och gruppträck var det som vi kunde se hade störst inverkan på attitydskapandet och en eventuell cannabisdebut. Den rådande normaliseringsprocessen som kan urskiljas både inom tidigare forskning samt utifrån deltagarnas svar kan utifrån detta arbete förklaras som en effekt av en allmän social acceptans som leder till ett positivt attitydskapande. En positiv attityd gentemot cannabis ökar sannolikheten för en cannabisdebut och således även normaliseringsprocessen.

6. Diskussion

Syftet med studien var att undersöka attityder gentemot cannabis hos unga män i åldersgruppen 20-25 år med syfte att få en djupare inblick och förståelse i attitydskapande och normaliseringsprocessen. Studien visar att attityderna hos målgruppen blivit mer liberala och att det grundar sig i en normaliseringsprocess orsakad av en ökad social acceptans. Intressant att fundera över är hur en eventuell legalisering i Sverige skulle påverka samhället och invånarna då tidigare internationell forskning pekar på att attityder blir mer positiva efter en legalisering (Resko, Ellis, Early, Szechy, Rodriguez & Agius 2019).

Gällande bruk och positiv inställning till cannabis resonerade och hänvisade våra intervjupersoner till viss del till sociala medier och förebilder. Flera av intervjupersonerna exemplifierade sina resonemang med kända rapartister som stolt visar upp ett cannabisbruk på sina sociala medier. Likt tidigare forskning menar våra intervjupersoner att medias framställning av drogen är starkt bidragande till normaliseringsprocessen (Park & Holody 2018). Tidigare forskning visar även på ett ökat kändisskap, gillamarkeringar och följare på sociala medier hos de som delar innehåll relaterat till cannabis (Lauckner, Desrosiers, Muilenburg, Killanin, Genter & Kershaw 2019) vilket kan tolkas som att bruk av cannabis är något socialt åtråvärt.

6.1 Teoriansknytning

En viktig aspekt att vara medveten om är att uppsatsens teori endast analyserar fenomen utifrån sociala faktorer och ett socialt samspel. Det mest centrala för oss var dock socialt samspel då vi undersökte normaliseringsprocessen, vilket i en stor utsträckning handlar om sociala skeenden. Däremot hade en ytterligare teori, som utgår från exempelvis ett biologiskt eller psykologiskt perspektiv, kunnat komplettera rollteorin mycket väl och gett en bredare samt djupare förståelse för de olika faktorer som spelar in i en allmän normaliseringsprocess. Valet att endast använda rollteorin motiverades helt enkelt utifrån vad som rymdes inom uppsatsens ramar i förhållande till hur tillfredsställande analysen skulle bli.

6.2 Koppling till socialt arbete

Tidigare forskning lyfter i stor utsträckning den oroväckande problematik som finns gällande ungdomars ökade bruk av cannabis, men även att utsatta grupper i samhället drabbas hårdast

av det ökade allmänna bruket (Lauckner, Desrosiers, Muilenburg, Killanin, Genter & Kershaw 2019). Av den anledningen ansåg vi att det var av stor vikt att, med koppling till socialt arbete, undersöka hur dessa utsatta grupper blir påverkade av den rådande normaliseringsprocess som sker i samhället. Av etiska skäl blev dock målgruppen unga män generellt, även om den mest relevanta gruppen hade varit unga män som lever under socioekonomiskt utsatta förhållanden då tidigare forskning visar på att de är den mest utsatta gruppen (ibid). Vi hoppas dock att det på ett tillfredsställande sätt kommer gå att applicera detta resultat på hela gruppen unga män, vilket således innefattar även redan socialt utsatta individer i samma åldersgrupp.

6.3 Förslag på vidare forskning

För att bygga vidare på den undersökning vi utfört i detta arbete hade det varit lämpligt med en studie som fokuserar mer på utsatta grupper. Det har visat sig från internationell tidigare forskning att unga män som lever under socioekonomiskt utsatta förhållanden är överrepresenterade både inom bruk, missbruk och andra negativa konsekvenser gällande cannabis men forskning om hur det ser ut i Sverige saknas.

Det går även att undersöka normaliseringen av cannabis utifrån flera olika infallsvinklar då det är ett väldigt brett ämne. Ett exempel på ett väldigt intressant ämne som kan vara en del av normaliseringen är de olika alternativa produkterna som utvinns från cannabis. Exempelvis är det idag populärt med produkter som endast innehåller det verksamma ämnet CBD, vilket är det ämne som ger den lugnande effekten av cannabis. Den främsta produkten inom den genren är en olja som brukar benämnas CBD-olja och marknadsförs som en mirakelprodukt för att bota både ångest och sömnproblem (TT 2019). I Sverige är CBD-produkter förbjudna då det inte finns en reglerad marknad som kan konstatera att oljorna inte innehåller det narkotikaklassade ämnet THC (Läkemedelsverket 2020).

Ett annat förslag på vidare forskning grundar sig i, likt detta arbete, den statistik som visar att män är överrepresenterade inom det ökade bruket av cannabis. Det här arbetet har undersökt deras attityder gentemot cannabis utifrån Goffmans rollteori, men på grund av tidsramen för arbetet samt valet av inriktning har ingen diskussion gällande normer och genus först. För vidare forskning hade det därför varit intressant att studera varför just unga män är överrepresenterade med utgångspunkt ur ett genusperspektiv och fokus på normer. Det hade

hjälp till att fördjupa kunskapen och förståelsen kring varför män sticker ut i statistiken och varför kvinnor i mycket lägre utsträckning brukar cannabis.

7. Litteraturförteckning

Bull, S.S., Brooks-Russell, A., Davis, J.M., Roppolo, R. & Corsi, K. (2017).

Awareness, Perception of Risk and Behaviors Related to Retail Marijuana Among a Sample of Colorado Youth. *Journal of Community Health*.

<https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-84988409407&doi=10.1007%2fs10900-016-0253-z&partnerID=40&md5=36befed82df221adb26baf80b6f0908b> [2020-04-03]

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Upplaga 3). Stockholm: Liber.

Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning. (2019). *Drogutvecklingen i Sverige 2019 - Med fokus på narkotika*

<https://wwwcans.se/cdn.triggerfish.cloud/uploads/2020/01/can-rapport-180-drogutvecklingen-i-sverige-2019.pdf> [2020-04-04]

Chen, X., Yu, B., Stanton, B., Cook, R.L., Chen, D.-G. & Okafor, C. (2018). Medical Marijuana Laws and Marijuana Use Among U.S. Adolescents: Evidence From Michigan Youth Risk Behavior Surveillance Data. *Journal of Drug Education*.

<https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85056661006&doi=10.1177%2f0047237918803361&partnerID=40&md5=2c83651aa78da0c68f3f9c1fc72b3aec> [2020-04-04]

Erin Goodman, S., Leos-Toro, C. & Hammond, D. (2019). Risk perceptions of cannabis- vs. alcohol-impaired driving among Canadian young people. *Drugs: Education, Prevention and Policy*.

<https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85066045630&doi=10.1080%2f09687637.2019.1611738&partnerID=40&md5=1e56d865dd1b32d24616e155f3ee61e4> [2020-04-03]

Fejes, A. & Thornberg, R. (2015). *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber.

Friese, B. (2017). "Is Marijuana Even a Drug?" A Qualitative Study of How Teens View Marijuana Use and Why They Use It. *Journal of Psychoactive Drugs*.

<https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85013885945&doi=10.1080%2f02791072.2017.1290854&partnerID=40&md5=cb2de926f103418612a2a90a011f4aab> [2020-04-03]

Felson, J., Adamczyk, A. & Thomas, C. (2019). How and why have attitudes about cannabis legalization changed so much? *Social Science Research*.

<https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85058795995&doi=10.1016%2fj.ssresearch.2018.12.011&partnerID=40&md5=75da7bb0737b9b0012585a0925350c87> [2020-04-03]

Folkhälsomyndigheten (2020a). *Cannabisanvändning i befolkningen*.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/levnadsvanor/cannabisanvandning-i-befolkningen/> [2020-04-10]

Folkhälsomyndigheten (2020b). *Kunskapsläget om cannabis och folkhälsa i korthet*.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/k/kunskapslaget-om-cannabis-och-folkhalsa-i-korthet-/?pub=67820> [2020-04-10]

Goffman, E. (2011). *Stigma: den avvikandes roll och identitet*. (3. uppl.) Stockholm: Norstedt.

Hjerm, M., Lindgren, S. & Nilsson, M. (2014). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. (2., [utök. och uppdaterade] uppl.) Malmö: Gleerup.

Kilmer, B. & Maccoun, R.J. (2017). How medical marijuana smoothed the transition to marijuana legalization in the United States. *Annual Review of Law and Social Science*.

<https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85031697445&doi=10.1146%2fannurev-lawsocsci-110615-084851&partnerID=40&md5=3285e50b4d2c0e33586369aee2909e0c> [2020-04-03]

Kolar, K., Erickson, P., Hathaway, A. & Osborne, G. (2018). Differentiating the Drug Normalization Framework: A Quantitative Assessment of Cannabis Use Patterns, Accessibility, and Acceptability Attitudes among University Undergraduates. *Substance Use and Misuse*. <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85050522359&doi=10.1080%2f10826084.2018.1474226&partnerID=40&md5=de6a445683ea927c6e4e0f028db2b8ab> [2020-04-03]

Lauckner, C., Desrosiers, A., Muilenburg, J., Killanin, A., Genter, E. & Kershaw, T. (2019). Social media photos of substance use and their relationship to attitudes and behaviors among ethnic and racial minority emerging adult men living in low-income areas. *Journal of*

Adolescence. <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85074728639&doi=10.1016%2fj.adolescence.2019.10.013&partnerID=40&md5=beaf14eb4667de539ff6a2fc7e5147d1> [2020-04-03]

Leijonmarck, E. & Nyman, F. (2012). Unga förstår inte riskerna med cannabis. *Svenska dagbladet*. 25 april. <https://www.svd.se/unga-forstar-inte-riskerna-med-cannabis> [2020-05-13]

Lindgren, S. (2014a) Kvalitativ analys. I: Hjerm, M., Lindgren, S. & Nilsson, M. (red.) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups, s. 29-43.

Lindgren, S. (2014b) Kodning. I: Hjerm, M., Lindgren, S. & Nilsson, M. (red.) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups, s. 45-61.

Lindgren, S. (2014c) Tematisering. I: Hjerm, M., Lindgren, S. & Nilsson, M. (red.) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups, s. 63-72.

Lindgren, S. (2014d) Summering. I: Hjerm, M., Lindgren, S. & Nilsson, M. (red.) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups, s. 73-86.

Läkemedelsverket. (2020). *Cannabidiol - CBD*. <https://www.lakemedelsverket.se/sv/behandling-och-forskrivning/kopa-anvanda-och-hantera/kopa-medicin/kopa-medicin-pa-natet/cannabidiol-cbd> [2020-05-18]

Maria Ungdom Region Stockholm. (2018). *Användningen av cannabis ökar*. <https://www.mariaungdom.se/aktuellt/anvandningen-av-cannabis-okar/> [2020-05-13]

Maria Ungdom Region Stockholm. (u.å). *Om oss*. <https://www.mariaungdom.se/om-oss/> [2020-05-18]

Nationalencyklopedin. (u.åå). *Attityd* <https://www-ne.se.till.biblextern.sh.se/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/attityd> [2020-05-04]

Nationalencyklopedin. (u.åb). *Legalisera*. <https://www-ne-se.till.biblextern.sh.se/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/legalisera> [2020-05-11]

Nilsson, M. (2014) Att samla in kvalitativ data – halvstrukturerade intervjuer. I: Hjerm, M., Lindgren, S. & Nilsson, M. (red.) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups, s. 149-165.

Park, S.-Y. & Holody, K.Y.L.E.J. (2018). Content, Exposure, and Effects of Public Discourses about Marijuana: A Systematic Review. *Journal of Health Communication*. <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85056190479&doi=10.1080%2f10810730.2018.1541369&partnerID=40&md5=fc343b200705e05cea3cb2044efc22fa> [2020-04-03]

Parker, M.A. & Anthony, J.C. (2018). Population-level predictions from cannabis risk perceptions to active cannabis use prevalence in the United States, 1991–2014. *Addictive Behaviors*. <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85042696506&doi=10.1016%2fj.addbeh.2018.02.030&partnerID=40&md5=d474ae1dd3ed32ad57e57d8e1f3a0c5b> [2020-04-03]

Payne, M. (2008). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur & Kultur.

Resko, S., Ellis, J., Early, T.J., Szechy, K.A., Rodriguez, B. & Agius, E. (2019). Understanding Public Attitudes Toward Cannabis Legalization: Qualitative Findings From a Statewide Survey. *Substance Use and Misuse*. <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85064664212&doi=10.1080%2f10826084.2018.1543327&partnerID=40&md5=e452cf16120dc21dbcb01d0900e7ed08> [2020-04-03]

Robinson, J.M., Copeland, C., Pilin, M.A., Meyer, A. & Krank, M.D. (2020). The Impact of Cannabis Legalization in Canada on Adolescents' Perceptions. *Journal of Drug Issues*. <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85081560621&doi=10.1177%2f0022042620908200&partnerID=40&md5=aa0aa9607ec015196f60f7b02fab3217> [2020-04-03]

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur AB

TT. (2018). Lista: Här är cannabis tillåtet. *Svenska dagbladet*. 11 januari. <https://www.svd.se/lista-har-ar-cannabis-tillatet> [2020-04-03]

TT. (2019). Ännu en dörr stängs för cannabisolja. *Svenska dagbladet*. 18 juni. <https://www.svd.se/hd-cannabisolja-med-thc-ar-narkotika> [2020-04-03]

Thörnqvist, I. (2018). Allt färre ungdomar röker och dricker alkohol – men anser cannabis mindre farligt. *Svenska dagbladet*. 12 december. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/allt-farre-ungdomar-roker-och-driicker-alkohol-men-anser-cannabis-mindre-farligt> [2020-06-14]

Vetenskapsrådet. (2017). *God Forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer, inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

WHO. (2016). *The health and social effects of nonmedical cannabis use*. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/251056/9789241510240eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [2020-04-03]

Wicklén, J. (2018). Nu legaliserar Kanada cannabis. *SVT*. 17 oktober. <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/nu-legaliserar-kanada-cannabis-det-har-behover-du-veta> [2020-04-03]

Wadsworth, E. & Hammond, D. (2018). Differences in patterns of cannabis use among youth: Prevalence, perceptions of harm and driving under the influence in the USA where non-medical cannabis markets have been established, proposed and prohibited. *Drug and Alcohol Review*. <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85050482423&doi=10.1111%2fdar.12842&partnerID=40&md5=d0b74842f3f028085f1bf7a033656bfd> [2020-04-03]

8. Bilagor

8.1 Bilaga 1 - intervjuguide

Intervjuguide

Attityd till narkotika

1. Vad tänker du på när du hör ordet Cannabis?
2. Vad ser du för positiva respektive negativa effekter med Cannabis?
3. Vad tror du är orsaken till att man väljer att testa Cannabis från första början?
4. Det finns studier på att Cannabis kan bli en inkörsport till ett bredare narkotikabruk. Vad tänker du om det?
5. Vad är din bild/uppfattning av användningen av Cannabis, har den ökat eller minskat?
6. Centralförbundet för alkohol och narkotika (CAN) släpper årligen en rapport baserat på skolelevers alkohol- och drogvanor. De senaste siffrorna visar att allt fler unga män väljer Cannabis framför alkohol. Upplever du att det stämmer? Varför, varför inte?

Omgivning

7. Tror du att umgänge har stor betydelse för hur man ser på Cannabis?
8. Har du folk i din omgivning som brukar Cannabis?
 - Vad tycker du om det?
9. Hur skulle du reagera om du får reda på att en familjemedlem röker Cannabis regelbundet?
10. Anser du att Cannabisrökning symboliserar en viss social status?
11. Vilka åsikter om Cannabis ser du finns i samhället respektive din närmaste omgivning?
12. Hur upplever du samhällets syn på Cannabis?
 - Vad är din åsikt om samhällets syn?

Legalisering

13. Tycker du att Cannabis ska legaliseras i Sverige?
 - Varför, varför inte?
14. Vad tror du att konsekvenserna skulle bli om Sverige legaliserade Cannabis?
15. Tror du att legalisering av Cannabis skulle påverka kriminaliteten?
16. Finns det någonting mer du vill tillägga?